

KOMÁROM-ESZTERGOM MEGYE

III. KÖRNYEZETVÉDELMI PROGRAM

III. Program munkarész

PESTTERV

2014. február

Projektszám: 1057

**KOMÁROM-ESZTERGOM MEGYE
2014-2020 KÖZÖTTI IDŐSZAKRA SZÓLÓ
KÖRNYEZETVÉDELMI PROGRAMJÁNAK ELŐKÉSZÍTÉSE**

**III.
III. PROGRAM MUNKARÉSZ**

PESTTERV

**Pest Megyei Terület-, Település-, Környezet Tervező és
Tanácsadó Kft.**

Műterem: 1085 Budapest, VIII. Kőfaragó u. 9.
Telefon: 267-0508, 267-7078, Telefax: 266-7561
E-mail: pestterv@pestterv.hu
Honlap: <http://www.pestterv.hu>

KÖZREMŰKÖDŐK:

Környezetvédelem: Mándi József (éksz.: 01-5147)

Térinformatika: Mándi József

ÜGYVEZETŐ IGAZGATÓ: Schuchmann Péter

IRÁNYÍTÓ TERVEZŐ:

Mándi József
vezető tervező

Kizárólag a PESTTERV Kft. hozzájárulásával használható fel,
a szerzői jogok védelmére vonatkozó előírások figyelembevételével!

Budapest, 2014. február hó

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS.....	3
1. A MEGYEI KÖRNYEZETVÉDELMI PROGRAM MEGALAPOZÁSÁT SZOLGÁLÓ KONCEPCIONÁLIS CÉLKITŰZÉSEK	6
1.1. Helyzetértékelő összefoglalás	6
1.2. Környezeti jövőkép	12
1.3. Célkítűzések	14
2. A MEGYEI KÖRNYEZETVÉDELMI AKCIÓPROGRAMOK.....	17
2.1. Hulladékgazdálkodás	18
2.2. Levegőminőség állapotának javítása.....	23
2.3. Zajterhelés csökkentése	29
2.4. Vízgazdálkodás	32
2.5. Települési vízminőségvédelem	36
2.6. Épített örökség védelme	41
2.7. Zöldfelületek védelme	44
2.8. A biológiai sokféleség megőrzése, természet- és tájvédelem	46
2.9. Talajok védelme és fenntartható használata	52
2.10. Ásványvagyon, megújuló energia gazdálkodás.....	55
2.11. Kármegelőzés, kármentesítés	58
2.12. Környezetbiztonság	60
3. A MEGYEI ÖNKORMÁNYZAT SZEREPVÁLLALÁSA A MEGYEI KÖRNYEZETVÉDELMI PROGRAM MEGVALÓSÍTÁSÁBAN	64
3.1. A programok megvalósításával összefüggő feladatok.....	64
3.2. Megyei környezet- és természetvédelmi információs rendszer kialakítása.....	70
3.3 Az NKP-4 és a Megyei Környezetvédelmi Program finanszírozási kapcsolata	72

BEVEZETÉS

A megyei környezetvédelmi programok elkészítését a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény 46. § (2) a) bekezdése írja elő. Komárom-Esztergom megye I. Környezetvédelmi Programja 2001-ben készült el, az 1997-ben elfogadott I. Nemzeti Környezetvédelmi Program (NKP) útmutatásai alapján. Az NKP II. 2003-2008 időszakára vonatkozó Komárom-Esztergom megye II. Környezetvédelmi Programja 2005-ben készült, majd e program meghosszabbításra került a NKP III. 2009-2014 közötti időszakára is.

A 2005-ös megyei szintű környezetvédelmi felülvizsgálat időszakában és az azóta eltelt időben jelentős változások történtek, melyek a környezetvédelem szinte minden aspektusát érintik. A 2004-es csatlakozás az Európai Unióhoz külön is kiemelendő, hiszen a környezetvédelmi megközelítések, a jogi, gazdasági keretek, eszközök átvételében, konkrét környezetvédelmi beruházásokban számos előrelépés történt. Ezzel együtt a piacgazdaságokra, a fogyasztói társadalmakra jellemző termelési és fogyasztási minták elterjedése bizonyos szakterületeken (anyag- és energiaforgalom bővülése, közúti közlekedés terhelései, a települési szilárd hulladék mennyiségének növekedése) újra növekvő környezetterheléseket jelzett. A környezetvédelmi válaszingyázások sora mutatja, hogy a megörökölt környezetileg veszélyes helyzetek kezelésére, illetve a kedvezőtlen gazdasági, társadalmi folyamatokra a különféle társadalmi szereplők igyekeznek választ találni.

A környezetvédelem terén jelentős jogalkotási hullám vette kezdetét, a környezetvédelmi igazgatás fejlesztése és többszöri átszervezése is megtörtént. Számos új környezeti adatbázis rendszer került kialakításra és ezzel együtt megerősödött a környezeti tervezés.

A 2014-2020 közötti időszakra vonatkozó NKP-4 még tervezési szakaszban van, elfogadása a közeljövőben várható. A megye új környezetvédelmi programjának készítése során mindenképpen célszerű az új struktúrához és célrendszerhez igazodni, melyet megpróbáltunk tervezési munkát megalapozó I. kötetben feltárni. A tanulmány bemutatta a megyei környezetvédelmi program kidolgozását megalapozó környezetügyi, illetve ahhoz kapcsolódó hazai, EU és nemzetközi stratégiákban, tervekben, programokban, irányelvekben megfogalmazott célokat, prioritásokat és stratégiai irányokat. Az országos fenntarthatósági és környezetvédelmi dokumentumok célrendszerének elemzésén túl bemutattuk a 2014 utáni időszakra szóló 4. Nemzeti Környezetvédelmi Program formálódó célrendszerét, majd ennek elemzésével a Komárom-Esztergom megyére releváns célkitűzések előzetes meghatározását.

A II. kötet tartalmazta a vizsgálatokon és elemzéseken alapuló helyzetértékelő munkarészt. Az adatforrások feldolgozása és elemzése alulról és felülről építkező többlépcsős megoldással történt, melynek során az országosan egységesen gyűjtött és publikusan elérhető adatok képezték adatgyűjtés felső szintjét. Ezek közé tartoztak többek az Országos Környezetvédelmi Információs Rendszerben elérhető szakági adatok, valamint a Víz Keretirányelv hazai megvalósítása során elkészült, a Duna-vízgyűjtő magyarországi részére vonatkozó Vízgyűjtő-Gazdálkodási Terv. Amennyiben

az országosan gyűjtött adatok a megyei környezetvédelmi program számára nem tartalmaztak elegendő mélységű információt, akkor a hiányzó adatok beszerzése a területileg illetékes hatóságtól megtörtént.

Az adatgyűjtés középső szintjét képezték a Megyei Önkormányzat saját tervi anyagai és saját gyűjtésű már feldolgozott és még feldolgozatlan környezetvédelmi jellegű adatgyűjtései. (Megyei területrendezési terv, Megyei területfejlesztési Konceptió).

Az „alulról” gyűjtött adatok tekintetében a vizsgálatok a települési önkormányzatok települési környezetvédelmi programjaira, valamint egyéb más elérhető, a környezetvédelemhez kapcsolódó terveire és rendeleteire támaszkodtak.

A vizsgálati, helyzetértékelő munkarészben szereplő adatok és megállapítások pontosításához a II. kötet megküldésre került a települési önkormányzatok, a környezetvédelemben érintett hatóságok és egyéb más szervezetek részére, akik megtették észrevételeit, melyek átvezetésre kerültek.

Ez alapján kerül majd végleges kidolgozásra Komárom-Esztergom megye III. környezetvédelmi programja, ami alapvetően az NKP-4 jóváhagyásra kerülő célrendszerére, valamint ezt kiegészítve a megyei sajátosságokra épül.

A 4. Nemzeti Környezetvédelmi Program a 2014-2020 közötti időszakra szól, az EU 2014-2020 közötti időszakra szóló pénzügyi perspektívájával összhangban. A jogszabályokban foglaltaknak megfelelően a Program részét képezi a IV. Nemzeti Természetvédelmi Alapterv is. A NKP a környezetügy átfogó hazai stratégiai tervdokumentuma, mely keretet ad minden környezetügyi szakterületi stratégiának, programnak, tervnek (pl. A biológiai sokféleség megőrzésének nemzeti stratégiája, Nemzeti Vízstratégia, Országos Hulladékgazdálkodási Terv, Nemzeti Környezettechnológiai Innovációs Stratégia, Magyarország Vízyűjtő-gazdálkodási Terve, Vásárhelyi Terv Továbbfejlesztése, Országos Ivóvízminőség-javító Program, Nemzeti Települési Szennyvízelvezetési és -tisztítási Megvalósítási Program, Egyedi Szennyvízkezelés Nemzeti Megvalósítási Programja, Ivóvízbázis-védelmi Program, Országos Környezeti Kármentesítési Program, illetve a Program részét képező Nemzeti Természetvédelmi Alapterv), integrálja fő célkitűzéseiket, illetve útmutatást fogalmaz meg a kidolgozásukhoz. A Program kapcsolódik a Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégiához és magában foglalja minden érintett társadalmi-gazdasági ágazat vonatkozásában az azokra érvényes sajátos környezetvédelmi célokat és feladatokat, melyeket figyelembe kellett venni a környezet állapotát befolyásoló hajtóerőkre vonatkozó átfogó, illetve ágazati stratégiai tervdokumentumok készítése során.

Komárom-Esztergom megye III. Környezetvédelmi Programja a következő fontosabb munkarészekből épül fel:

A Program megalapozását szolgáló koncepcionális célkitűzések

A környezetvédelmi program megalapozásául szolgáló koncepcionális célkitűzések a múltbeli folyamatok és a jelenlegi helyzet értékelése figyelembe vételével, valamint a 4. Nemzeti Környezetvédelmi Program nemzeti környezeti jövőképe és stratégiai célkitűzéseivel összhangban kerültek megfogalmazásra.

Elfogadásra váró munkarészek:

- Komárom-Esztergom megye III. Környezetvédelmi Programja (2014-2020)

Komárom-Esztergom megye 2014-2020 időszakra terjedő III. környezetvédelmi programja a 4. Nemzeti Környezetvédelmi Program stratégiai céljai és stratégiai területei, valamint a megyei vonatkozások figyelembe vételével kialakított tizenkét tematikus akcióprogram alkotta szerkezet szerint épül fel, ezek a következők:

1. Hulladékgazdálkodás
2. Levegőminőség állapotának javítása
3. Zajterhelés csökkentése
4. Vízgazdálkodás
5. Települési vízminőségvédelem
6. Épített örökség védelme
7. Zöldfelületek védelme
8. A biológiai sokféleség megőrzése, természet- és tájvédelem
9. Talajok védelme és fenntartható használata
10. Ásványvagyron, megújuló energia gazdálkodás
11. Kármegelőzés, kármentesítés
12. Környezetbiztonság

Kiegészítő munkarészek:

- Megyei Önkormányzat szerepvállalása

A munkarész a programok megvalósíthatóságának feltételeit és a megyei önkormányzat javasolt szerepvállalását ismerteti. A megyei önkormányzat feladatainak és lehetőségeinek ismeretében, javaslatokat fogalmaz meg arra, hogy milyen feladatokat vállaljon fel a megyei önkormányzat, amellyel a leghatékonyabban tudja szolgálni településeit (települési önkormányzatait) a környezetvédelmi munkában és a megyei környezetvédelmi program megvalósításában. A javaslatok többek között kiterjednek a koordinációra, az adat és információ szolgáltatásra, a szakmai segítségnyújtásra, a megyei tervezésre, valamint a programok finanszírozására.

1. A MEGYEI KÖRNYEZETVÉDELMI PROGRAM MEGALAPOZÁSÁT SZOLGÁLÓ KONCEPCIONÁLIS CÉLKITŰZÉSEK

1.1. Helyzetértékelő összefoglalás

Komárom-Esztergom megye III. Környezetvédelmi Programjának részletes vizsgálati, helyzetértékelési munkarészét a II. kötet tartalmazza. A vizsgálatok részeként elkészült a megye és települései általános környezetállapotának, valamint a környezeti elemek állapotának bemutatása, az azokat veszélyeztető, befolyásoló hatótényezők elemzése, azok adatokkal történő alátámasztása. Az elemzés kiemeli a változások tendenciáit, azok irányait, a megye sajátos, egyedi környezeti adottságait, problémáit, ahol az lehetséges, bemutatja azok területi hatályát. A különböző környezeti állapotelemzések és problémák feltárásánál a szöveges leírás mellett nagy hangsúly helyeződött az állapot bemutató és környezeti problématerképek készítésére.

A vizsgálatok és helyzetértékelések rövid kivonatát a következő bekezdések foglalják össze, valamint a II. kötet tematikus vizsgálatainak "összefoglaló helyzetértékelései" az ugyanezen tematika szerint kialakított akcióprogramok elején tájékoztató jelleggel megismétlésre kerülnek.

A vizsgálatok és helyzetértékelések rövid összefoglalása

Hulladékgazdálkodás tekintetében a megye települései a régióban megalakult három nagy hulladékgazdálkodási rendszer valamelyikéhez csatlakoztak: Duna – Vértes Közé Regionális Hulladékgazdálkodási Társulás (44 település); Közép-Duna Vidéke Hulladékgazdálkodási Önkormányzati Társuláshoz (29 település); Győr Nagytérségi Hulladékgazdálkodási Önkormányzati Társuláshoz (3 település). A tatabányai és oroszlányi regionális lerakók szabad kapacitásai korlátozottak. A bezárt 29 db települési hulladéklerakó rekultivációja folyamatban van. A szervezett hulladékgyűjtés minden településen megoldott (98%), melyen belül a szelektív hulladékok gyűjtésének növelése kiemelten fontos feladat. A települési szilárd hulladék mennyisége évről-évre csökken.

Az összes hulladék 6,5 % - át kitevő veszélyes hulladékok ártalmatlanítását a Dorogi veszélyes hulladékégetőben végzik. A megyében átlagosan évente keletkező 40-50 ezer tonna veszélyes hulladék mennyiségének közel 80%-át hat cég termeli. A megyében két vörösiszap tároló található Almásfüzitőn és Neszmély településeken

Az Országos Környezeti Kármentesítési Program (OKKP) keretében megyében 66 db folyamatban lévő kármentesítés van, tényfeltárás, beavatkozás vagy kármentesítési monitoring szakaszban. Ennek alapján sürgős kármentesítési intézkedésekre van szükség Almásfüzitő, Bokod, Csolnok, Dorog, Esztergom, Neszmély, Tatabánya térségében.

A megyében korábban is jelentős volt a nyersanyag kitermelés, ami egyre inkább az építőipari nyersanyagok irányába tolódott el. A megye energiaipari súlya mennyiségi

tekintetben radikálisan csökkent, de a megmaradt létesítmények többsége ma már a legszigorúbb követelményeket is kielégíti, miközben a megújuló energia, különösen a szélenergia területén a megye húzó szerepet tölt be.

A levegőterheltségi szint a megyében csökkenő tendenciát mutat, ami elsősorban az ipari eredetű légszennyező anyag kibocsátásra vezethető vissza. Az elmúlt 20 évben számos légszennyező forrásként nyilvántartott ipari létesítmény szüntette meg tevékenységét, ill. sok üzem korszerűbb technológiára állt át, ami jelentősen csökkentette a korábbi légszennyező kibocsátásokat. A pernye és meddőhányók, vörösiszap tárolók kiporzásából adódó diffúz szennyezés is folyamatosan csökkenő tendenciát mutat.

A közlekedésből eredő levegőterhelés továbbra is jelentős, ami elsősorban az M1 autópálya, és a jelentős forgalmat bonyolító főutak környezetében érvényesül, az átmenő forgalom több település tekintetében komoly problémát okoz.

A fűtési rendszerek többségében korszerűsítésre kerültek. A megújuló energiaforrások szerepe jelenleg eltörpül a hagyományos energiaforrásokhoz képest.

Jelenleg nincs olyan, az egész megyét lefedő mérőhálózat, amely a jellemző és speciális szennyezőanyagok vonatkozásában egyaránt megbízható és pontos képet adna a megye térségeinek levegőminőségéről és annak változásáról. Korábban 4 folyamatos (automata) mérőállomás működött a megyében, jelenleg már csak kettő működik. (Tatabánya, Esztergom). Szükséges lenne a mérőhálózat fejlesztése, a mért komponensek körének szélesítése. A légszennyezettségi index alapján Tatabánya, Esztergom, Dorog összességében "jó" minőségű.

A megye területén a közúti közlekedésből származó térségi jelentőségű zajterhelés elsősorban az 1. sz. főút, 10. sz. főút, 11. sz. főút, 13.sz. főút és 81 sz. főút belterületi szakaszait érinti. Az érintett területeken a zajterhelés nappal is, de különösen éjjel gyakran meghaladja a megengedhető, illetve a kívánatos mértéket. Az M1 autópálya melletti területekre stratégiai zajtérképezés készült, a küszöbértéket meghaladó zajterhelésű területek az út mintegy 50-200 m -es környezetében található, az érintett (rész)területek: Tatabánya (Újváros, ill. az autópályától északra fekvő üdülőterület) és szórványosan Tata (Fácánkert), Remeteség, Mocsa.

A vasúti közlekedés okozta zajterhelés a közúti lényegesen kisebb területet érint, "passzív" zajvédelmi megoldások, zajvédő falak létesültek: Budapest-Hegyeshalom vasút mentén: Tatabánya, Tata, Tata - Tóvároskert vasút mellett.

A megye vízfolyásainak alsó szakaszaira a síkvidéki jellegből adódóan általánosan a diffúz tápanyag- és szervesanyag terhelés jellemző, dombvidéken pedig az erózió okoz problémát. A Cuhai-Bakony-ér és Concó mentén kiemelt fontosságú probléma a meglévő szennyvíztisztító telepek nem megfelelő működése. Jelentős a vízkészlet probléma az Által-ér vízgyűjtőjén, magas a használt és/vagy tisztított szennyvizek aránya. A Duna medersüllyedése jelentős hidromorfológiai hatást okoz. A mellékágak gyakori kiszáradása, lefűződésük folyamata, értékes élőhelyek eltűnéséhez vezet. A hajózóút biztosítása érdekében jelentős, az ökológiai állapotot negatívan érintő beavatkozások történtek.

A régió és a megye egyik legfontosabb természeti erőforrásai a felszín alatti vizek. Kiemelendő a Dunántúli-középhegység karbonátos rétegeiben kialakult karsztvízrendszer. A megye területét érintő porózus és sekély hegyvidéki, felszín

alatti, valamint termál és karszt felszín alatti víztetek kerültek kijelölésre. A jó minőségű karsztvízkitermelésekre regionális vízellátó rendszereket telepítettek, melyek nem csak a megye, de a középhegységen túl is számos település vízellátását biztosítják, így a karsztvíz a térség legfontosabb ivóvízkincsévé vált. A Duna által lerakott kavicsos rétegek szintén alkalmasak a tiszta ivóvíz kinyerésére. Termálvíz adó réteg a megye északnyugati területén található.

A korábbi bányászati víztelenítés miatt bekövetkezett karsztvízszint süllyedés megszűnt, az egységes karsztvíztároló visszatöltődése megindult és a természetes rendszer nagy részének helyreállása 2040-2050-re prognosztizálható. E folyamat negatív hatása, hogy az emelkedő karsztvízszint Tatán már vis-major helyzeteket is teremtett.

A megye mind a 76 települése rendelkezik közműves ivóvíz ellátással. Az ivóvíz mennyiségi és minőségi szempontból jónak mondható. A legjelentősebb szolgáltató az Észak-dunántúli Vízmű Zrt. A fogyasztott ivóvíz bázisul egyes településeken (Kocs, Nagyigmánd, Csém, Almásfüzitő) karsztvíz hiányában, rétegvíz és kis százalékban talajvíz szolgál. A vízmű szolgáltatók több településen megkezdték a vízminőség javítását, illetve az ellátás javítása érdekében a regionális rendszerre történő rácsatlakozás kiterjesztését.

A megye 76 településéből jelenleg 61 település rendelkezik működő szennyvízelvezető hálózattal (ezek egy részén a kiépítés folyamatban van), és 34 szennyvíztisztító üzemel. A szolgáltatást a megyében öt szolgáltató végzi, a legnagyobb az ÉDV Zrt, mely 45 településen végez csatornaszolgáltatás. A szennyvíztisztító telepek fejlesztése folyamatosan történik. A Bakony-térségi településeken is megindult a csatornázási program. Ahol még megoldatlan: Aka és Csátka települések.

A megyében összesen 40 mesterséges közfürdő található, melyek közül 2013-ban 38 üzemelt, összesen 118 medencével. Szezonálisan összesen 17 fürdő üzemel, melyből 9 működik kizárólag idény jelleggel. A fürdővizekről megállapítható, hogy bakteriológiai szempontból megfelelőek, ugyanakkor kémiai kifogásoltság egyes esetekben előfordul.

A KSH 2010-es földhasználati statisztikai adatai alapján a megye területének mintegy 64 %-a a használt termőterület ennek közel 70%-a, mintegy 200 gazdasági szervezet használatában, átlagban 500 hektár területnagysággal). A művelésből kivett területek nagysága közel 38 ezer hektár, ami a megye területének 16,8 %-a. A legjobb termékenységgű talajok a Kisbér-Igmándi medencében és Bábolna környékén található, míg a gyengébb termőképességű talajok főként a hegyvidéki területekre jellemzők. A megye erdőállománya jelentős értéket képvisel (az élőfa-készlet mintegy 9 millió m³-re becsülhető), azonban faállományának szerkezetében és korösszetételében negatív irányú tendenciák mutatkoznak. Összességében a megye agro-ökológiai potenciálja kiemelkedőnek mondható.

A talajdegradációs folyamatok közül kiemelendő az erózió, aminek egyik kiváltó tényezője a domborzat, amit az intenzív mezőgazdasági művelés még tovább gyorsíthat. Síkvidéken a rétegerózió és a defláció mellett pl. a talajszerkezet romlás is felléphet.

A megye területét érintő országos védettségű területek összes kiterjedése 21569,2 hektár, ebből a Nemzeti Park (NP) 10421,7 ha, a három Tájvédelmi Körzet (TK)

10671,1 ha, a három Természetvédelmi Terület (TT) 276,3 ha, az ex-lege védett területek 200 ha, ezek együttesen a megye területének 9,5%-át teszik ki. A 74 helyi jelentőségű védett terület csaknem 6000 hektárnyi területe a megye területének 2,6%-át foglalja el.

A megye legjelentősebb védett természeti területei: Duna-Ipoly Nemzeti Park, Gerecsei Tájvédelmi Körzet, Vértesi Tájvédelmi Körzet, Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet, Dunaalmási kőfejtők Természetvédelmi Terület, Tatai Kálvária-domb Természetvédelmi Terület, Vértesszőlősi Előembertelep, valamint az Észak-Vértes helyi jelentőségű Természetvédelmi Terület.

A megye mind az épített örökségét, mind a régészeti lelőhelyeit tekintve gazdag. Esztergomban és Tatán található a megye műemlékeinek több mint fele. A megye településeinek 90%-a rendelkezik épített örökségvédelmi értékkel. A műemlék többsége lassan pusztul, kevés a felújításra fordítható forrás. A Duna-menti települések többsége a római limes magyarországi szakaszaként - . Világörökség-várományos területen fekszik. Emellett még kiemelendő régészeti terület a Vértesszőlősi előember - telep, ami természeti értékvédelem alatt is áll.

A környezetbiztonság tekintetében kiemelendő, hogy a megyében hét alsó küszöbértékű és hét felső küszöbértékű veszélyes üzem működik, mindegyiknél elérhetők a biztonsági jelentések és a védelmi tervek. A megyében e tekintetben jelenleg a vegyipar a legnagyobb kockázati tényező.

A természeti okok miatt bekövetkező események közül az árvízvédelmet kell kiemelni. A Duna Komárom-Esztergom megyei szakaszán két árvízvédelmi öblözet található. A Komárom-almásfüzitői és Esztergomi védvonalak összes hossza 17,6 km.

A vizsgálatokat összegző SWOT értékelés

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
<ul style="list-style-type: none"> - A szervezett hulladékgyűjtés minden településen megoldott (98%). - Az elszállított települési szilárd hulladék mennyisége csökkenő tendenciát mutat. - A korábbi települési hulladéklerakó rekultivációja jó ütemben halad. - A régió és a megye egyik legfontosabb természeti erőforrásai a felszín alattivizek, azon belül is a Dunántúli-középhegység karbonátos rétegeiben kialakult karsztvízrendszer és termálvizek. - A karsztvíz a térség legfontosabb ivóvízkincse. - a Duna menti településeken parti szűrésű vízkivétel, a kavicsos rétegek alkalmassága a tiszta ivóvíz kinyerésére. - A megye mind a 76 települése rendelkezik közműves ivóvíz ellátással. - A megye 76 településéből jelenleg 61 település rendelkezik működő szennyvízelvezető hálózattal. - Magas az épített örökségi védettséggű objektumok száma, 68 településen 496 objektum. - Tatabánya az egy lakosra jutó zöldterületek és közparkok tekintetében is a megyeszékhelyek és az egyéb városok átlaga fölött, előkelő helyen 	<ul style="list-style-type: none"> - A regionális hulladékgazdálkodási rendszerek esetében vannak olyan társult települések, és létesítmény elhelyezések, amelyek földrajzi elhelyezkedéséből adódóan a rendszer működtetése logisztikai szempontból közel sem optimális. - Az új regionális hulladékkezelő és ártalmatlanító rendszerekben még nem jelent meg a hulladékmegelőzés, és újrahasználat szemléletének és eszközeinek beépítése. - A tatabányai és oroszlányi regionális hulladéklerakók szabad kapacitásai erősen korlátozott. - A megyében a települési szilárd hulladék lerakással történő ártalmatlanításának aránya még mindig nagyon magas, 90%. - A szelektív hulladékgyűjtésbe bevont lakások és üdülők aránya a megyében nagyon alacsony. - A veszélyes hulladékok mennyisége mintegy negyedével meghaladja a megyék átlagát. - Országos viszonylatban a megye termelő és szolgáltató telephelyei által kibocsátott légszennyező anyagok össz mennyisége még mindig jelentős, elsősorban a nagy ipari kibocsátók miatt. - A vasúti közlekedés a közúti zajnál lényegesen

<p>szerepel.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jelentős az országos védettségű természeti területek nagysága, ezen belül is: Duna-Ipoly Nemzeti Park, Gerecsei Tájvédelmi Körzet, Vértesi TK, Pannonhalmi TK. - A Tatai Öreg tó - Ramsari terület. - Vértesi Natúrpark (6 megyei település) és a Gerecse Naturpark (36 település) részvételével. - Jelentős a Natura 2000 hálózat és az országos ökológiai hálózatának területeinek a nagysága, ezek főként a meglévő védett területekkel átfedésben. - A megye termőföld adottságai országos viszonylatban jónak mondhatók, a legjobb termékenységű talajok a Kisbér-Igmándi medencében és Bábolna környékén található. - Jelentős értéket képvisel a megye erdőállománya. - A megújuló energia, különösen a szélenergia területén a megye húzó szerepet tölt be. 	<p>kisebb területet érintő terhelés, aminek csökkentésére "passzív" zajvédelmi megoldásokat alkalmaznak.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A vízfolyások alsó szakaszaira a síkvidéki jellegből adódóan általánosan a diffúz tápanyag- és szervesanyag terhelés jellemző, dombvidéken pedig az erózió okoz problémát. - Jelentős a vízkészlet probléma az Által-ér vízgyűjtőjén (vízigények időbeni eloszlása és mértéke nem felel meg a vízkészletek alakulásának). Magas a használt és/vagy tisztított szennyvizek aránya. - A megyében a megfelelő minőségű és mennyiségű ivóvízellátás alól kivételt mindössze egyes városrészek, zártkertek, puszták és tanyák képeznek. - A műemlék többsége lassan pusztul, a pályázati úton elnyerhető, növekvő összegű támogatások kevesebb műemlékhez jutnak el, mint amennyi felújításra szorulna.
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
<ul style="list-style-type: none"> - A hulladék másodnyersanyagként való hasznosítását, feldolgozását végző telephelyek száma növekedést mutat. - Vörösiszapban lévő titán, vanádium és egyéb ritka fémek kinyerésének lehetősége. - A levegőterheltségi szint a megyében csökkenő tendenciát mutat, ami elsősorban az ipari eredetű légszennyező anyag kibocsátásra vezethető vissza. - A megyében tíz ásványvízzé és három gyógyvízzé minősített kutat tartanak nyilván. - Távílati ivóvízbázisok Dömös, Esztergom, Komárom, Tát, Dunaalmás térségében. - Az egyedi kutas vízművekkel ellátott települések regionális rendszerre történő rákötése. - A karsztvíz tározó rendszerekbe visszatérő vizek hasznosítása, többek közt az egykori vizes élőhelyek újraéledésével, a vizek balneológiai, halgazdasági, vagy fűtési célú hasznosításával komoly előnyökkel is járhat. - A közelmúltig a Bakony-térségi települések csatornázatlanok voltak, de már megindult a csatornázási program. - Két településen Esztergomban és Tatán található a megye műemlékeinek több mint fele, ezen kívül még jelentős számú műemlékkel rendelkező települések: Kisbér, Komárom, Pilismarót, Bajna, Oroszlány, Tatabánya, Dad, Kesztléc, Kocs, Naszály, Szákszend. - Világörökség - várományos területként nyilvántartott „római limes” – az érintett települések: Ács, Almásfüzitő, Dömös, Esztergom, Komárom, Mocsá, Naszály, Neszmély, Nyergesújfalu, Pilismarót, Tokod. - Történelmi települések övezetébe tartozik: Bajna, Kisbér, Kocs, Oroszlány, Süttő, Szákszend, Tata, Tatabánya, Tát, Várgesztes, Vértessomló, Vértessomló. - Kulturális örökség szempontjából kiemelten kezelendő terület 23 települést érint - Vértesszőlősi előember - telep (régészeti és természeti értékvédelem). - Az ismert barlangok száma nagyon magas, különösen a Gerecsében. - Folyamatban van a Bakonyalja Natúrpark kialakítása. - A megye agro-ökológiai potenciálja kiemelkedő. - A megye területe gazdag építési 	<ul style="list-style-type: none"> - A vörösiszap tározók, habár megfelelően védettek, de a lerakott iszap nagy mennyisége miatt potenciális veszélyforrásnak tekintendők. - A levegőminőség mérő hálózat automata mérőállomásainak száma kettőre csökkent, ez nem elegendő a megye levegőminőség állapot változásának a nyomonkövetésére. - A közlekedésből eredő levegőterhelés továbbra is jelentős, ami elsősorban az M1 autópálya, és a jelentős forgalmat bonyolító főutak környezetében érvényesül. - A mérőpontokkal rendelkező településeken a vegyes eredetű (közúti közlekedés, ipar, télen a lakossági fűtés) szálló por (PM10) gyakran magas koncentrációja különösen téli időszakokban (Dorogon folyamatosan az éves egészségügyi határérték közelében mozog). - A forgalmasabb utak környezetében a zajterhelés nappal is, de különösen éjjel gyakran meghaladja a megengedhető, illetve a kívánatos mértéket. - Jelentőségű a zajterhelés elsősorban az 1. sz. főút, 10. sz. főút, 11. sz. főút, 13.sz. főút és 81 sz. főút belterületi szakaszainak közvetlen környezetében. - 17 településen található jelentősebb üzemi eredetű zajkibocsátás. - Agostyáni lőtér környezetében a zajkibocsátás visszatérő probléma. - A Cuhai-Bakony-ér és Concó alegység területén kiemelt fontosságú probléma a meglévő szennyvíztisztító telepek nem megfelelő működése. - A Duna medersüllyedése jelentős hidromorfológiai hatást okoz. A mellékágak gyakori kiszáradása, lefűződésük folyamata, értékes élőhelyek eltűnéséhez vezet. - A megszünt mélyművelésű bányák vágatainak öregségi vizei keverednek, keveredhetnek a regenerálódó közephegységi karsztvízzel, melyek potenciális szennyezési forrást jelentenek. - A felszín alatti vizeket veszélyeztető mezőgazdasági területekről származó diffúz szennyezés: szerves- és tápanyagterhelések, szennyezések, amelyeket az állattartás, a hulladék elhelyezése, a hígtrágya öntözése okoz.

<p>nyersanyagokban, valamint a jelentős kitermelést követően is energiahordozókban.</p> <ul style="list-style-type: none">- Megújuló energiaforrás hasznosítási lehetőségek (szél, biomassza, nap), bővülő energiatermelő kapacitások.- A megyében 66 db folyamatban lévő kármentesítés van, ami a környezetkárosodás lehetőségét csökkenti.	<ul style="list-style-type: none">- Az emelkedő karsztvízszint Tatán (és környékén) vis-major helyzeteket teremt.- Talajdegradációs folyamatok erősödése, dombvidéki részeken elsősorban az erózió, síkvidéki részeken a rétegerózió és a defláció, valamint az ezekkel járó talajszerkezet romlás.- A megyében hét alsó küszöbértékű és hét felső küszöbértékű veszélyes üzem működik.- A természeti okok miatt bekövetkező veszélyeztetettségek közül kiemelendő az árvízvédelem.
---	--

1.2. Környezeti jövőkép

Komárom-Esztergom megye környezeti jövőképe a 4. Nemzeti Környezetvédelmi Program környezeti jövőképét alapul véve került meghatározásra.

A nemzeti jövőképben a környezet- és természetvédelemhez közvetlenül kapcsolódva többek közt a következők kerültek megfogalmazásra. „A gazdaság az ökológiai korlátain belül működik. A fenntartható fejlődés a természeti erőforrásokkal való olyan tartós, értékvédő gazdálkodást jelent, amely lehetővé teszi az emberek boldogulását anélkül, hogy a gazdasági fejlődés lerombolná a sokféleséget, a komplexitást és az ökoszisztéma-szolgáltatásokat. Az emberek tisztelik a természetet, természeti értékeinket, a helyi közösségek felismerik a rendelkezésükre álló természeti erőforrásokból adódó lehetőségeiket, termelésüket, energiafelhasználásukat és fogyasztásukat erre alapozva szervezik meg. ... A lokális ökológiai problémákra, kihívásokra a helyi közösségek és alsóbb szintű kormányzatok adnak választ, míg a központi kormányzat kezeli a nemzeti jelentőségű problémákat. A gazdasági, tudományos és intézményi innovációk hathatósan segítik a megoldások megtalálását.”

"E jövőkép szerint a környezetügy katalizátorrá válhat a fenntartható fejlődés megvalósításának útján, miközben a fenntarthatóság elveinek következetes érvényesítése a gazdaság és a társadalom szférájában hozzájárulhat ahhoz, hogy megváltozzanak a környezeti problémákat is kiváltó hajtóerők.

Ehhez elsősorban a társadalom értékrendjének megváltozása szükséges, melyben az ember és a természet tisztelete, a takarékoság és mértékletesség eszménye az őt megillető helyre kerül. A társadalom felismeri, hogy jóléte és fejlődése az élet természeti alapjainak védelme, megőrzése nélkül lehetetlenné válik, hogy a környezet és a fejlődés kérdései nem szétválaszthatók, és e felismerés birtokában akar és képes életmódján változtatni. A környezettudatos gondolkodás és cselekvés erénnyé és előnnyé válik, melyet a teljes társadalmi berendezkedés támogat, s ezáltal a fenntartható termelési és fogyasztási szokások válnak meghatározóvá."

"A gazdaság és intézményrendszer működtetésében a holisztikus szemlélet, a személyes felelősség és az elővigyázatosság elve érvényesül. A döntéshozást és a társadalmi véleményformálást a környezet állapotát megfelelő színvonalon és módon nyomon követő megfigyelő rendszerekből származó közérthető, hiteles és nyilvános információk segítik, növelve a környezet megóvására irányuló döntések megbízhatóságát. A környezeti szempontok beépülnek a döntésekbe, arra ösztönözve a társadalom tagjait, hogy takarékoskodjanak az erőforrásokkal, védjék a természet értékeit és csökkentsék a környezet terhelését."

"A gazdasági szereplők már fejlesztéseik tervezésénél figyelembe veszik a környezetvédelmi szempontokat és a korszerű, környezetbarát technológiák bevezetése, a szennyezés-megelőzés hosszú távon versenyelőnyt eredményez. Ezzel párhuzamosan a fogyasztói igények is a környezetileg fenntarthatóbb, organikus termékek és szolgáltatások felé tolódnak el."

A természeti adottságok és erőforrások figyelembe vételével hazánkhoz hasonlóan, Komárom-Esztergom megye is ugyanazon legfontosabb stratégiai kihívások előtt áll:

- az erőforrások takarékos, hatékony használatára támaszkodó környezetbarát gazdaság megteremtése;

- biztonságos és jó minőségű élelmiszer- és vízellátás biztosítása, ahol a termőföld és a vízkészletek védelme, fenntartható hasznosítása magas szinten biztosított;
- a biológiai sokféleség és az ökoszisztéma szolgáltatások védelme, fenntartása;
- a környezeti lehetőségekhez és korlátokhoz illeszkedő területhasználat.

Mindezek mellett fontos tényezője a jövőképek a vidéki lakosság megélhetésének, lakhelyén való érvényesülésének biztosítása a fenntarthatóság elvein nyugvó tájhasználat révén, ahol a jólléthez szükséges erőforrások igénybevétele és az ökoszisztéma szolgáltatások feltételrendszere között összhang van. Emellett a városi környezet is élhetőbbé, egészségesebbé válik az emberi léptékű, energiatakarékos épületek és infrastruktúra, az egészséges és tiszta környezet, a bővülő zöldfelületek révén. Mindezek következtében sikeres az éghajlatváltozást erősítő tényezők csökkentése és az elkerülhetetlen változások hatásaihoz való alkalmazkodás.

Természetesen e jövőkép minden tényezőjének megvalósítása hosszabb időszakot és következetes lépéseket, széleskörű társadalmi támogatást és cselekvést igényel, melyhez az elkövetkezendő hat évre szóló feladatok végrehajtása is aktívan hozzájárul.

1.3. Célkitűzések

A Megyei Környezetvédelmi Program céljai összhangban vannak egyrészt a 4. Nemzeti Környezetvédelmi Program (NKP-4) célrendszerével, valamint e hazai célrendszeren keresztül az Európai Bizottság 7. Környezetvédelmi Akcióterve (7th Environmental Action Plan - 7EAP) kiemelt célkitűzéseivel.

A Program átfogó célkitűzése, hogy hozzájáruljon a fenntartható fejlődés környezeti feltételeinek megyei szintű biztosításához. Elősegítse a megye társadalmi-gazdasági fejlődését, lépjen a társadalmi és környezeti értékek rombolása ellen és hatékonyan közreműködjön a környezeti szemléletformálásban.

Az általános célkitűzések között szerepel:

- a természeti erőforrások, természeti értékek, ökoszisztémák védelme, az életközösségek működőképességének megőrzése, a biológiai sokféleség csökkenésének megállítása;
- a jó életminőség és az egészséges élet közvetlen környezeti feltételeinek biztosítása;
- a társadalmi-gazdasági fejlődés, a növekvő jólét a csökkenő környezetterhelés és a termelői folyamatok „fenntarthatósága” mellett legyen biztosítható.

Az általános célkitűzések mellett a megye specifikus környezeti célkitűzései között a legfontosabbak:

- a kiemelt gazdasági értéket és potenciált jelentő természeti erőforrás, a vízbázisok védelme;
- a felszíni vizek települési és természeti érdekeket is egyaránt figyelembe vevő komplex rendezése;
- az urbanizált térségek közé ékelődő, természeti és táji értékvédelem alatt álló nagy kiterjedésű területek védelme
- a megye mező- és erdőgazdasági termelési potenciáljának megőrzése, fenntartható használata;
- a megye erősen urbanizált és iparosodott térségeiben a lakosság életminőségét és egészséges életvitelét befolyásoló káros környezeti hatások csökkentése.

A meghatározó megyei célkitűzéseket kiegészítő, vagy tovább részletező specifikus célkitűzések a megyei akcióprogramok leírása során kerülnek kifejtésre, lásd 2. fejezet.

Az átfogó célkitűzések további tematikus bontásaként a Megyei Környezetvédelmi Program az NKP-4-hez kapcsolódóan három stratégia célt határozott meg, ezek a következők:

1. Az életminőség és az emberi egészség környezeti feltételeinek javítása.
2. Természeti értékek és erőforrások védelme, fenntartható használata.
3. Az erőforrás-takarékosság és -hatékonyság javítása, a gazdaság zöldítése.

A 4. Nemzeti Környezetvédelmi Program célrendszerét és felépítését az alábbi táblázat mutatja be:

1. stratégia cél Az életminőség és az emberi egészség környezeti feltételeinek javítása	2. stratégia cél Természeti értékek és erőforrások védelme, fenntartható használata	3. stratégia cél Az erőforrás-takarékosság és -hatékonyság javítása, a gazdaság zöldítése
Levegőminőség javítása	A biológiai sokféleség megőrzése, természet- és tájvédelem	Erőforrás-takarékosság és a -hatékonyság javítása
A zajterhelés csökkentése	Talajok védelme és fenntartható használata	A fogyasztás környezeti hatásainak csökkentése
Ivóvízminőség és egészség	Vizeink védelme és fenntartható használata	Energiatakarékosság és -hatékonyság javítása
Szennyvízelvezetés és -tisztítás, szennyvíziszap kezelés, hasznosítás	Környezeti kármegelőzés és kárelhárítás	Hulladékgazdálkodás
Környezet és egészség	Környezeti kármentesítés	Az ÜHG kibocsátásának csökkentése, felkészülés az éghajlatváltozás hatásaira
Zöldfelületek védelme		Az agrárgazdaság környezeti aspektusai
Kémiai biztonság		Az erdőgazdálkodás környezeti aspektusai
Nukleáris biztonság, sugáregészségügy		Az ásványkincsekkel való gazdálkodás környezeti szempontjai
		Közlekedés és környezet
		Turizmus - ökoturizmus

Az NKP-4-ben megfogalmazott célkitűzések egy része túlmutat a megye illetékességén, illetve kompetenciáján. Ezért az NKP-4 céljainak teljes támogatása mellett, a Megyei Környezetvédelmi Program a megyei akcióprogramok kialakítása során, ahol célszerű volt egy-egy értelműen megfeleltette azt az NKP-4 valamely stratégiai területének, míg a többi esetben teljes, illetve részleges összevonásokkal, vagy fontosnak tartott új akcióprogram kialakításával élt (pl. épített örökség védelme).

A Megyei Környezetvédelmi Program általános és specifikus megyei célkitűzéseivel összhangban kialakított akcióprogramok a következők:

1. Hulladékgazdálkodás
2. Levegőminőség állapotának javítása
3. Zajterhelés csökkentése
4. Vízgazdálkodás
5. Települési vízminőségvédelem
6. Épített örökség védelme
7. Zöldfelületek védelme
8. A biológiai sokféleség megőrzése, természet- és tájvédelem
9. Talajok védelme és fenntartható használata
10. Ásványvagyon, megújuló energia gazdálkodás

11. Kármegelőzés, kármentesítés

12. Környezetbiztonság

A megyei környezetvédelmi akcióprogramok részletes tárgyalását a 2. fejezet tartalmazza.

2. A MEGYEI KÖRNYEZETVÉDELMI AKCIÓPROGRAMOK

Komárom-Esztergom megye 2014-2020 időszakra terjedő III. környezetvédelmi programjának (KEM KP-III) felépítése az I. és II. megyei környezetvédelmi programokra is jellemző tematikus akcióprogram szerkezetet követi. A korábbi kilenc tematikus akcióprogram belső átstrukturálásra és kibővítésre került, így az akcióprogramok száma 12-re emelkedett, melyek így a megyei vonatkozások figyelembe vételével jobban megfeleltethetővé váltak a 4. Nemzeti Környezetvédelmi Program stratégiai céljaival és stratégiai területeivel. A III. megyei Környezetvédelmi Program tematikus akcióprogramjai a következők:

1. Hulladékgazdálkodás
2. Levegőminőség állapotának javítása
3. Zajterhelés csökkentése
4. Vízgazdálkodás
5. Települési vízminőségvédelem
6. Épített örökség védelme
7. Zöldfelületek védelme
8. A biológiai sokféleség megőrzése, természet- és tájvédelem
9. Talajok védelme és fenntartható használata
10. Ásványvagyon, megújuló energia gazdálkodás
11. Kármegelőzés, kármentesítés
12. Környezetbiztonság

Az akcióprogramokon belüli kiemelésre kerültek azon specifikus célkitűzések, amelyek megvalósítását elősegíthetik, támogathatják a megyei és települési szintű eszközök, elérhető források, illetve ehhez szükséges döntéshozatalok.

Minden akcióprogram a következő felépítésben került kialakításra:

- Összefoglaló helyzetértékelés, mely megegyezik a III. Megyei Környezetvédelmi Program 2. kötetének, a "Vizsgálati, helyzetértékelési munkarészben" feldolgozásra került részletes vizsgálatok végén lévő összefoglaló helyzetértékelésekkel.
- Az NKP-4 által megfogalmazott az adott megyei akcióprogrammal összefüggő átfogó célok (stratégiai célok és stratégiai területek bontásában).
- A KEM KP-III akcióprogramjának megyei specifikus és operatív célkitűzései.
- Az akcióprogramok által érintett területek, kistérségek, települések.
- Az akcióprogramok szakmai megvalósításában közreműködők.
- Az előrehaladás mutatói.

2.1. Hulladékgazdálkodás

Összefoglaló helyzetértékelés:

A leggyakrabban alkalmazott ártalmatlanítási eljárás a hulladéklerakás. A korábban működtetett települési lerakók országos felmérése 2002-ben PHARE támogatással megtörtént. A megye települései a régióban megalakult három nagy hulladékgazdálkodási rendszer valamelyikéhez csatlakoztak: Duna – Vértés Köze Regionális Hulladékgazdálkodási Társulás (44 település); Közép-Duna Vidéke Hulladékgazdálkodási Önkormányzati Társuláshoz (29 település); Győr Nagytérségi Hulladékgazdálkodási Önkormányzati Társuláshoz (3 település). A rendszer részei többek közt: tatabányai és oroslányi regionális lerakók, melyek szabad kapacitásai már erősen korlátozottak, hamarosan megtelnek. A társulások keretében történik a korábban bezárt 29 db települési hulladéklerakó rekultivációja is. A szervezett hulladékgyűjtés minden településen megoldott (98%), melyen belül a szelektív hulladékok gyűjtésének növelése kiemelten fontos feladat. A települési szilárd hulladék mennyisége évről-évre csökken.

Az összes hulladék 6,5 % - át kitevő veszélyes hulladékok ártalmatlanítását a Dorogi veszélyes hulladékégetőben végzik. Országos átlagban a Közép-Dunántúli Régióban volt a legnagyobb a veszélyes hulladék termelése az elmúlt évtizedekben, melyen belül Komárom-Esztergom megye a második, Veszprém megye mögött. A megyében átlagosan évente keletkező 40-50 ezer tonna veszélyes hulladék mennyiségének közel 80%-át hat cég termeli.

A megyében két vörösiszap tároló található. Almásfüzitőn a 7 kazettából 6-ot már rekultiváltak, a VII. sz. tározó biodegradációs eljárással történő rekultivációja folyamatban van, a létesítmény megfelelően biztosított. A Neszmély VIII. tározó felszíne részben vízzel borított, a korábbi kiporzást megszüntették. A tározó felhagyására kötelezett.

Az NKP-4 megyei vonatkozású stratégiai céljai és területei:

Az NKP-4 célrendszerében a 3. sz. stratégiai cél "Az erőforrás-takarékosság és -hatékonyság javítása, a gazdaság zöldítése", illetve azon belül a „Hulladékgazdálkodás” stratégiai terület keretében kerültek megfogalmazásra a Megyei Környezetvédelmi Program „Hulladékgazdálkodás” akcióprogramjához kapcsolódó legfontosabb célkitűzések. Megyei vonatkozásait is figyelembe véve, az országos célkitűzések közül kiemelendők a következők:

Általános hulladékgazdálkodási célkitűzés (minden hulladékáramra vonatkozó):

Hulladékképződés megelőzése, illetve csökkentése. Elkülönített gyűjtés fejlesztése és a hasznosítás növelése (előnyben részesítve az újrahasználatot és az újrafeldolgozást). A nem hasznosítható hulladék szakszerű ártalmatlanítása.

Települési szilárd hulladékok:

Elkülönített hulladékgyűjtési rendszerek fejlesztése (2015-ig elkülönített hulladékgyűjtési rendszer létrehozása a háztartásokban képződő üveg-, fém-,

műanyag- és papírhulladék vonatkozásában). Az újrahasználat és a hasznosítás növelése (2020-ig a háztartásokból származó, illetve az ahhoz hasonló papír-, fém-, műanyag-, és üveghulladék esetében az újrahasználatra való előkészítést és az újrafeldolgozást tömegében átlagosan minimum 50%-ra kell növelni). A lerakással történő ártalmatlanítás arányának 40% alá csökkentése.

Építési-bontási hulladékok:

Az építési-bontási hulladék hasznosítási arányának növelése (2020-ig a nem veszélyes építési-bontási hulladék újrahasználatra történő előkészítésének, újrafeldolgozásának és az egyéb, anyagában történő hasznosításának tömegében minimum 70%-ra növelése). Az építési-bontási hulladékok hulladéklerakóra jutásának elkerülése.

Veszélyes hulladékok:

A veszélyes hulladékok keletkezésének megelőzése, károsanyag-kibocsátásának minimalizálása; gyűjtésének, hasznosításának fejlesztése; környezetre biztonságos módon történő ártalmatlanítása.

Egyéb hulladékok:

Az egyéb, gazdasági tevékenységekből származó, nem veszélyes hulladékok esetében a hulladékkeletkezés csökkentése a korszerűbb ipari technológiák terjedésének előremozdításával, valamint gyártásoptimalizálással. A gyűjtési, hasznosítási arányok növelése. A csomagolási hulladék esetében az elkülönített gyűjtés, hasznosítás és anyagában történő hasznosítás növelése. A mezőgazdasági és élelmiszeripari melléktermékek és hulladékok hasznosítási arányának növelése.

A gumiabroncs hulladékok esetében az újrahasználat előnyben részesítése. A hulladékká vált gumiabroncsok teljes körű gyűjtése és anyagában való hasznosítása.

Az NKP-4 alapján a megyét érintő célok elérése érdekében szükséges intézkedések:

Kormányzat:

A hulladékgazdálkodás feladatainak döntő hányada kormányzati intézkedést igényel:

- A hulladékgazdálkodási tevékenységek nyomkövethetősége és tervezhetősége érdekében a hulladékgazdálkodási adatbázis, valamint a monitoring rendszer fejlesztése.
- A települési szilárd hulladékok terén a lakossági elkülönített hulladékgyűjtés infrastruktúrájának biztosítása a kötelező szelektív gyűjtés bevezetéséhez. Az újrahasználati központok létrehozásának ösztönzése. Hulladékkezelő létesítmények fejlesztése. A felhagyott/bezárt települési lerakók rekultivációs programjának folytatása. Az illegális hulladéklerakások felderítése, felszámolása.
- Az építési-bontási hulladékok terén a hulladékok feltöltésre való használatának szabályozása; a szelektív bontás elterjesztése; a hasznosító és kezelő kapacitások növelése, stb.
- A mezőgazdasági és élelmiszeripari melléktermékek és hulladékok terén a komposztáló és biogáz üzemek létesítésének, illetve használatának ösztönzése. A házi és közösségi komposztálás elterjesztése, a zöldhulladékok helyben történő visszafogatásának ösztönzése.

- A veszélyes hulladékok terén többek közt a veszélyes hulladék gyűjtésére, szállítására, kezelésére, valamint a kezelésüket végző hulladékgazdálkodási létesítmények és berendezések üzemeltetésére vonatkozó előírások betartásának fokozott ellenőrzése. Az adatszolgáltatási és nyilvántartási rendszerek fejlesztése. A gyűjtési és hasznosítási kapacitások fejlesztésének ösztönzése, támogatása. A legjobb elérhető technikák és a legjobb környezetvédelmi gyakorlatok alkalmazásának elterjesztése.
Az ipari alkalmazásokban a PCB-t helyettesítő, a környezetre és az emberi egészségre veszélyt nem, vagy csökkent mértékben veszélyt jelentő anyagok használatának ösztönzése.
A lakossági és kiskereskedelmi hulladékolaj begyűjtési rendszer fejlesztése, szemléletformálási kampányok megvalósítása. A hulladékolaj regenerálás elterjesztésének ösztönzése.
Az elem- és akkumulátor hulladék, az elektromos és elektronikai berendezésekből származó hulladék, illetve a gépjárművekből származó hulladék esetében a kiterjesztett gyártói felelősség erősítése, különösen a megelőzés, a termék szennyezőanyag tartalmának csökkentése, élettartamának növelése, és a termékből képződött hulladék bonthatósági feltételeinek javítása területén. A termékdíjas szabályozás kiterjesztése az összes elektromos és elektronikus berendezésre.
Az egészségügyi hulladékok ártalmatlanítása érdekében az égetés nélküli eljárások fejlesztése, az egészségügyi hulladékok kezelési gyakorlatának felülvizsgálata.
A történelmi növényvédőszer hulladék problémájának rendezése. Betétdíj bevezetése a növényvédő szerek, vetőmagok és műtrágyák csomagolóanyagaira, a műtrágya zsákokra a visszagyűjtési kötelezettség kiterjesztése.
A meglévő azbeszt szigetelő és tetőfedő építési anyagok eltávolításának és szakszerű ártalmatlanításának ösztönzése, a fogadó hulladéklerakó kapacitás biztosítása.
A szürke- és fekete gépjármű átvevő és bontó hálózat visszaszorítása.
- A gumiabroncs hulladékok terén az újrahasználat (újrafutózás) támogatása; a kiterjesztett gyártói felelősség erősítése; az illegálisan szétszórtnak, illetve hasznosítatlan „történelmi” hulladék felmérése, összegyűjtése, biztonságos hasznosítása.

Gazdálkodó szervezetek, vállalkozások:

- Hulladékszegény technológiák, termékek bevezetése; tartós, illetve újrahasználatos fogyasztható cikkek gyártása és forgalmazása; visszavételi és újrahasználati rendszerek, javító-hálózatok kialakítása és működtetése; stb.

Lakosság (és civil szervezetek):

- Tudatos vásárlói magatartás (pl. tartós és újrahasználatos termékek választása/előnyben részesítése), környezettudatos életmód megvalósítása (pl. háztartáson belüli újrahasználat, házi komposztálás). A hulladék megelőzés és hasznosítás lehetőségeinek ismertetése, népszerűsítése.
- Az illegális hulladékelhagyás, illegális hulladékégetés kerülése, együttműködés az előbbiek felderítésében, megelőzésében.

Az intézkedések megvalósításánál igénybe vehető finanszírozási eszközök:

- hazai költségvetési (társ)finanszírozások
- EU támogatásokat lebontó operatív programok: KEHOP.
Ezen belül is kiemelendő, a KEHOP keretében futó „Közép-Duna vidéki hulladékgazdálkodás” című "nagyprojekt", amelynek célja a megjelölt beruházás projekterületén élők megfelelő hulladékgazdálkodási közszolgáltatással történő ellátásának biztosítása.
- saját források

A KEM KP-III akcióprogramjának megyei specifikus és operatív célkitűzései:

Települési hulladékgazdálkodás rendszerének fejlesztése

- A regionális begyűjtő-kezelő rendszerek továbbfejlesztése, a tatabányai és oroszlányi regionális lerakók kapacitáscsökkenésével jelentkező problémák kezelése, a rendszerek logisztikai működtetésének optimalizálása.
- A települési hulladékok keletkezésének megelőzése, csökkentése.
- Biológiai úton lebomló szerves hulladék elkülönített kezelése, komposztálása, helyi hasznosításának elősegítése.
- Szelektív hulladékgyűjtési rendszerek és hasznosító művek továbbfejlesztése, kiterjesztése.
- A régi, felhagyott települési lerakók rekultivációjának befejezése.
- Települési folyékonyhulladék-kezelés korszerűsítése.

Termelési hulladékok ártalmatlanítása, hasznosítása, mennyiségük csökkentése

- A megelőzés és hasznosítás fejlesztése a termelési veszélyes és nem-veszélyes hulladékok körében.
- A vörösiszap tározók rekultivációjának folytatása, az újrahasznosítható anyagok visszanyerése.
- Mezőgazdasági és élelmiszeripari biomassa program.
- Kiemelt hulladékáramok programjai (csomagolás, ásványolaj, PCB, szárazelemek és akkumulátorok, gumiabroncs, gépjármű, elektronikai készülékek, egészségügyi hulladék, állati hulladék, növényvédő-szerek)
- Építőipar hulladékainak hasznosítása
- Az ártalmatlanítandó hulladékok alacsony környezeti kockázatú kezelése a termelő ágazatokban
- Veszélyeshulladék-kezelő hálózat létrehozása, ágazati veszélyeshulladék-kezelési és -ártalmatlanítási programok kialakítása

A célok megvalósításában érintett megyei területek, kistérségek, települések:

Nagyprojekt tervezett alkalmazása:

- „Közép-Duna vidéki hulladékgazdálkodás” címmel megjelölt beruházás projekterületén élők megfelelő hulladékgazdálkodási közszolgáltatással történő ellátásának biztosítása.

A települési szelektív hulladékok gyűjtésének növelése és a települési szilárd hulladék mennyisége további csökkentése:

- *A megye minden településén*

A hulladékgazdálkodási rendszerek részét képező lerakók bővítése, szüksége esetén új lerakó helyek kialakítása:

- *Tatabánya*
- *Oroszlány*

A bezárt települési hulladéklerakó rekultivációjának befejezése:

- *Ácstesztér, Aka/Bakonysárkány, Bakonybánk, Csép, Esztergom, Ete, Kecskéd, Oroszlány, Súr és Szákszend*
- *Annayölggy, Bajót, Csolnok, Dorog/Tokodaltáró, Kisbér, Kocs, Komárom, Lábatlan, Mocsa, Naszály, Neszmély, Nyergesújfalu, Pilismarót, Tardos, Tarján, Úny és Vértessomló,*

Térségi jelentőségű, rekultiválandó ipari hulladéktárolók:

- *Tatabánya: Fűtőerőmű régi és üzemelő pernyetárolója; Bánhidai Erőmű régi és üzemelő pernyetárolója; Bánhidai Erőmű 1968-ban megszűnt salaktárolója; meddőhányók a Vértes hegység lábánál a megszűnt aknaudvarok közelében; Alumíniumkohó salak és kádbontási törmelék lerakója;*
- *Oroszlány: Oroszlányi Hőerőmű régi és az üzemelő pernyetárolója; Meddőhányók Oroszlány és Pusztavám környékén;*
- *Dorog: Dorogi Hőerőmű pernyetárolója; szénbányászati meddő Dorog környékén,*

Rekultiválandó vörös iszap tárolók:

- *Almásfüzitő,*
- *Neszmély*

Az előrehaladás mutatói:

- jellemzően egy települést kiszolgáló lerakók számának csökkenése
- a keletkező hulladékok mennyisége;
- a keletkező hulladékok minősége (összetétele, veszélyessége);
- a szelektíven gyűjtött hulladék mennyisége, aránya;
- a hasznosított hulladék mennyisége, aránya;
- az ártalmatlanított hulladék mennyisége, aránya;
- a kezelő létesítmények üzembe helyezésével elért környezetterhelés-csökkenés.

2.2. Levegőminőség állapotának javítása

Összefoglaló helyzetértékelés:

Jelenleg nincs olyan, az egész megyét lefedő mérőhálózat, amely a jellemző és speciális szennyezőanyagok vonatkozásában egyaránt megbízható és pontos képet adna a megye térségeinek levegőminőségéről és annak változásáról.

A levegőminőség mérő hálózatot 2002. évtől kezdődően a Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőségek működtetik. Az objektív feltételek a mai napig nem javultak, további mérőpontok telepítésére sem került sor, az Országos Légszennyezettségi Mérőhálózat keretében korábban 4 folyamatos (automata) mérőállomás működött a megyében, jelenleg már csak kettő működik. (Tatabánya, Esztergom). Szükséges lenne a mérőhálózat fejlesztése, a mért komponensek körének szélesítése.

Összességében a légszennyezettségi index alapján a levegő mindhárom városban (Tatabánya, Esztergom, Dorog) „jó” minőségű volt, az egyes vizsgált komponensek (NO_x, PM₁₀) „kiváló”, vagy „jó” kategóriába kerültek. Ez a megállapítás a települések elhelyezkedése és adottságai, valamint a környezeti jellemzők és az ismert kibocsátások figyelembevételével kiterjeszhető a mérőhellyel rendelkező településeken környezetére is.

A levegőterheltségi szint a megyében csökkenő tendenciát mutat, ami elsősorban az ipari eredetű légszennyező anyag kibocsátásra vezethető vissza. Az elmúlt 20 évben számos légszennyező forrásként nyilvántartott ipari létesítmény szüntette meg tevékenységét, ill. sok üzem korszerűbb technológiára állt át, ami jelentősen csökkentette a korábbi légszennyező kibocsátásokat.

Sajnos a közlekedésből eredő levegőterhelés továbbra is jelentős, ami elsősorban az M1 autópálya, és a jelentős forgalmat bonyolító főutak környezetében érvényesül, az átmenő forgalom több település tekintetében komoly problémát okoz.

A fűtési rendszerek az intézmények és háztartások többségében korszerűsítésre került, ez döntően a gázüzemű fűtési berendezések elterjedését eredményezte. A megújuló energiaforrások szerepe jelenleg eltörpül a hagyományos energiaforrásokhoz képest. Gazdasági okok miatt a lakosság egy része a fa és fahulladék, kisebb számban a szén égetéséhez tért vissza, ami folyamat a levegőminőséget negatívan értékelte.

A pernye és meddőhányók, vörösiszap tárolók kiporzásából adódó diffúz szennyezés folyamatosan csökkenő tendenciát mutat. Az almásfüzitői 7. sz. tározó szinte teljesen le van zárva, a Neszmélyi 8. számú tározó rekultivációját megkezdték, a bánhidai zagytér rekultivációja folyamatban van, fásítás is történt.

Az NKP-4 megyei vonatkozású stratégiai céljai és területei:

Az NKP-4 célrendszerében a 1. sz. stratégiai cél „Az életminőség és az emberi egészség környezeti feltételeinek javítása”, azon belül a „Levegőminőség javítása” és „Környezet és egészség” stratégiai területek, valamint a 3. sz. stratégiai cél „Az erőforrás-takarékosság és -hatékonyság javítása, a gazdaság zöldítése”, illetve azon belül „Az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentése, felkészülés az éghajlatváltozás hatásaira” és a „Közlekedés és környezet” stratégiai területek

keretében kerültek megfogalmazásra a Megyei Környezetvédelmi Program "Levegőminőség állapotának javítása" akcióprogramjához kapcsolódó legfontosabb célkitűzések. Megyei vonatkozásait is figyelembe véve, az országos célkitűzések közül kiemelendők a következők:

Levegőminőség javítása:

A légszennyezettség kialakulásának megelőzése, a légszennyezettség csökkentése. A 2,5 mikrométernél kisebb átmérőjű szálló por részecskék (PM_{2,5}) légköri koncentrációjának 20%-os csökkentése 2010 és 2020 között. A Genfi Egyezményvel összhangban a 2020. évi összkibocsátási csökkentési célok teljesítése.

Beltéri levegőminőség:

A beltéri levegőterheltségi szint csökkentése. A sérülékeny csoportok, különösen a gyermekek védelmének biztosítása a beltéri levegőminőséggel összefüggő egészségkárosító hatásokkal szemben.

Biológiai allergének:

A biológiai allergének okozta egészségi kockázat csökkentése.

Klímaváltozás egészségügyi hatásai:

A klímaváltozásból fakadó valamennyi hazánkban fellépő emberi megbetegedés számba vétele, jellemzőik feltárása, valamint az érintettek teljes körének elérése a megelőző intézkedésekkel. A védekezésben a megelőzés szerepének fokozatos növelése a beavatkozás (mentés, betegellátás, rehabilitáció) súlyához képest.

Környezet-egészségügyi információs rendszer:

A környezet-egészségügyi információs rendszer folyamatos működtetése, bővítése.

Az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentése, felkészülés az éghajlatváltozás hatásaira:

Az alacsony szén-dioxid kibocsátású gazdaságra való áttérés az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentése, valamint a természetes nyelő-kapacitások megerősítése révén (A Kiotói Jegyzőkönyv 2013-2020-ig terjedő időszakában az EU tagállamok által közösen vállalt 20%-os kibocsátás-csökkentési vállalás teljesítése az EU belső szabályozásának megfelelően.). A klímaváltozáshoz való sikeres alkalmazkodás megvalósítása a nemzeti (természeti, humán, társadalmi és gazdasági) erőforrások készleteinek és minőségének megóvása érdekében. Az éghajlatváltozással kapcsolatos ismeretek bővítése.

Közlekedés és környezet:

A közlekedési-szállítási eredetű környezetterhelés csökkentése (kiemelten a közlekedési eredetű légszennyezőanyagok (nitrogén-oxidok, kisméretű szálló por) kibocsátásának csökkentése). A közösségi közlekedés igénybevételi részarányát érintő romlási folyamatok mérséklése, lehetőség szerint megállítása. A közlekedési-szállítási igények csökkentése, az egyéni, nem motorizált közlekedési formák elősegítése, fejlesztése.

Az NKP-4 alapján a megyét érintő célok elérése érdekében szükséges intézkedések:

Kormányzat:

A levegőminőség állapotának javítás, az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentése, az éghajlatváltozás hatásaira való felkészülés feladatainak döntő hányada kormányzati intézkedést igényel:

- Légszennyezettségi zónákra készült levegőminőségi tervek végrehajtásának támogatása; a kisméretű szálló por (PM₁₀) csökkentés ágazatközi intézkedési programjának végrehajtása; a levegőterhelést csökkentő elérhető legjobb ipari technológiák alkalmazása; a közlekedési kibocsátások szabályozása; levegőminőségi határértékek betartásának ellenőrzése; az Országos Légszennyezettségi Mérőhálózat (OLM) működtetése (pl. mérőállomások, laboratóriumok fejlesztése); a Levegőtisztaság-védelmi Információs Rendszer (LAIR) informatikai korszerűsítése, működtetése, éves emissziókataszter fejlesztése; regionális háttérszennyezettséget mérő állomások működtetése; stb.
- A beltéri levegőterheltségi szint egészségügyi határértékeire vonatkozó rendelet előkészítése; intézményekben a belső téri levegőminőségének vizsgálata, az ártalmas kockázati tényezők kiküszöbölése; stb.
- Aerobiológiai Hálózat fenntartása, pollen monitorozás, előrejelzés fejlesztése, a lakosság tájékoztatása; parlagfű elleni hatékony védelem koordinálása és végrehajtása; műholdfelvételeken alapuló parlagfű veszélyeztetettségi térkép elkészítése; stb.
- Az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentése, felkészülés az éghajlatváltozás hatásaira; Nemzeti Nyilvántartási Rendszer működtetése és fejlesztése; új regionális klímamodellek, valamint az ezekhez kapcsolódó hidrológiai modellek kifejlesztése; a klímaváltozásból fakadó emberi megbetegedések, egészségromlás, illetve a sérülékeny csoportok számbavétele, elemzése, megelőzési módok kidolgozása.
- A közösségi közlekedés fejlesztése; kerékpárutak fejlesztésének támogatása; az áruszállítás környezeti hatásainak mérséklése; a legkisebb káros anyag és üvegházhatású gáz kibocsátású személygépkocsik elterjedésének elősegítése.

Önkormányzatok:

Az önkormányzati intézkedések elsősorban a biológiai allergének elleni védekezésre, valamint a levegőminőség állapot javítására és a vészhelyzetek kezelésére szolgáló célok eléréséhez kapcsolódnak:

- Szennyezett levegőjű légszennyezettségi zónákra készült levegőminőségi tervek ütemezett végrehajtásában közreműködés (pl. helyi közlekedéssel, lakossági fűtéssel kapcsolatos intézkedések); szmogriadó tervek készítése, rendszeres felülvizsgálata és az új előírásoknak megfelelő módosítása; a lakosságot veszélyeztető levegőminőségi helyzet (szmogriadó) esetén a szükséges intézkedések megtétele (pl. gépjárműforgalom korlátozása), a lakosság folyamatos és hatékony tájékoztatása. A kerti hulladékok égetésének szabályozása.

- Parlagfű-mentesítéssel kapcsolatos feladatok végrehajtása; az ellene való védekezési kötelezettség elmulasztásának felderítése, a kapcsolódó hatósági intézkedések foganatosítása.
- A gépjármű mobilitási igények csökkentése várostervezési, forgalomszervezési és szabályozási eszközök segítségével. A gyalogos és a kerékpáros közlekedés feltételeinek javítása (járda- és kerékpárút-építés, kerékpártárolás, -bérlés, - kölcsönzés feltételeinek megteremtése, fejlesztése. A kis fajlagos szennyezőanyag kibocsátású tömegközlekedési járművek számának és arányának növelése.

Az intézkedések megvalósításánál igénybe vehető finanszírozási eszközök:

- saját önkormányzati források
- EU támogatásokat lebontó operatív programok: GINOP, IKOP, TOP, VP
- hazai költségvetési (társ)finanszírozások

Gazdálkodó szervezetek, vállalkozások:

- A légszennyezés kibocsátások minimalizálása érdekében az elérhető legjobb technikák (BAT) alkalmazása.

Lakosság:

- Fűtési korszerűsítés, energiatakarékosságot célzó fejlesztések; háztartási tüzelőberendezések és kémények rendszeres karbantartása. Tisztább tüzelőanyagok használata.
- Az egyéni közlekedési szokások környezetbarát alakítása. Közösségi közlekedési eszközök és a nem motorizált közlekedési lehetőségek igénybevétele. Gépjárművek megfelelő műszaki állapotának fenntartása, javítása.
- A parlagfű elleni védekezés elvégzése és a parlagfű-mentes állapot fenntartása.

Civil szervezetek:

- Szerepvállalás a klímaváltozással kapcsolatos lakossági szemléletformálásban.
- Szerepvállalás a vállalati tanácsadásban, az együttműködések, hálózatok építésében, alacsony szén-dioxid kibocsátású termelés ösztönzésében.

A KEM KP-III akcióprogramjának megyei specifikus és operatív célkitűzései:

Termelési és kommunális tevékenységekből eredő légszennyezés kibocsátás csökkentése:

- Energia előállításának korszerűsítése.
- Fogyasztó-oldali energiatakarékosság és energiahatékonyság javítása.
- Ipari és mezőgazdasági létesítmények technológiai korszerűsítése, légszennyezés kibocsátás csökkentése.
- Állattartásból és növénytermesztésből származó metánkibocsátás mérséklése.
- Az energetikai célú és a megkötési potenciál növelésére irányuló növénytermesztés támogatása.

Megújuló energiaforrások alkalmazása és elterjesztése

- Nap- és szélenergia, valamint geotermikus energia alkalmazása,
- Egyéb biomassza-hasznosítás, a helyi célokra jelenleg használt gáz tüzelőanyag kiváltása helyi biomassza felhasználással, valamint párhuzamos fűtési rendszerek kialakítása
- Alternatív üzemanyag alkalmazása
- Depóniagáz hasznosítása

Közlekedési eredetű szennyezőanyag-kibocsátások mérséklése

- Tömegközlekedés fejlesztése
- Regionális helyközi és elővárosi közlekedési rendszer fejlesztése
- Az áruszállítás környezeti hatásainak mérséklése: környezetbarát közlekedési módok elterjedésének támogatása, az áruszállítás átcsoportosítása a nehéz tehergépjárművekről a vasútra
- A járműállomány korszerűsítési ütemének felgyorsítása

Levegőszennyezettség mérő monitoring rendszer fejlesztése, köztájékoztatás

- Levegőtisztaság-védelmi mérőhálózat és információs rendszer fejlesztése
- Szemléletformálás, tájékoztatás (technológiaváltási, fogyasztási szokásokkal kapcsolatos feladatok)

A célok megvalósításában érintett megyei területek, kistérségek, települések:

Légszennyezés mérés kiterjesztése a 3.sz. légszennyezettségi zónában:

- *Az érintett települések köre, a mérési pontok helye, a mérések időtartamának komponenseinek meghatározása további vizsgálatokat igényel.*

A levegőszennyezettséget bizonyítottan kedvezőtlenül befolyásoló nitrogén-dioxid és a szilárd immiszió további mérséklése:

- *Oroszlányi Erőmű (a retrofit program keretében a biomassza hasznosítás területén)*
- *Tatabányai Fűtőműben (megtörtént)*
- *Esztergom, Suzuki,*

A diffúz terhelők, roncsolt, fedetlen bányakáros területek, meddőhányók és zagy - terek kiporzásának csökkentése, megszüntetése:

- *Tatabánya, Dorog és Oroszlány*
- *Neszmély, Almásfüzitő*

Csökkentendő a közlekedési eredetű légszennyezés terhelés, az alábbi útszakaszokon:

- M1 autópálya: Csém - Kisigmánd - Tatabánya mellett elvezetett szakaszokon,
- 1-es főút: Komárom - Almásfüzitő - Tata - Vértesszőlős - Tatabánya melletti és átvezető szakaszokon,
- 10-es főút: Almásfüzitő - Lábatlan - Dorog vonalakon,
- 11-es főút: Esztergom településeket érintően.
- 1119. sz. út: Tatabánya és Esztergom közötti út túlterhelt
- 81-es út: Kisbér

Biomassza, megújuló energiák hasznosítása:

- *Komárom-Bábolnai kistérség*
- *Bakonyaljai kistérség*

Légszennyezettség szempontjából védendő objektumok:

- *Duna-Ipoly Nemzeti Park*
- *Gerecsei Tájvédelmi Körzet*
- *Vértesi Tájvédelmi Körzet,*
- *Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet*
- *Natura 2000 európai ökológiai hálózat*
- *Natúrparkok települési területei*

Az egészségkárosító gyomnövények irtása és a szemléletformálás területén Komárom-Esztergom megye teljes területe.

Az egészségkárosító építőanyagok eltávolítása vonatkozásában elsősorban érintett települések: Tatabánya, Nyergesújfalú, Oroszlány, Esztergom, Dorog, Tata és Komárom.

Közlekedéshálózati fejlesztések:

- *a megyei területfejlesztési koncepciójában és területrendezési tervében szereplő közúti, vasúti és kerékpárút hálózati fejlesztések előkészítése, tervezése és megvalósítása.*

Az előrehaladás mutatói:

- az ipari, mezőgazdasági és szolgáltató tevékenységek (önbevalláson alapuló) légszennyezés kibocsátási értékeinek csökkenése
- energiamegtakarítás;
- megújuló energiaforrások előállításának és felhasználásnak növekedése (szélenergia, napenergia hasznosítás, biogáz, stb.)
- a települési belterületi szakaszokon a közúti forgalom csökkenése.
- levegőminőségi adatok változása;
- a káros környezeti hatásokra visszavezethető megbetegedési, halálozási adatok térbeni megoszlása és időbeni alakulása;
- az érzékeny társadalmi csoportok (gyermekek, idősek) környezeti okokra visszavezethető megbetegedéseinek alakulása;

2.3. Zajterhelés csökkentése

Összefoglaló helyzetértékelés:

A megye területén a közúti közlekedésből származó térségi jelentőségű zajterhelés elsősorban az 1. sz. főút, 10. sz. főút, 11. sz. főút, 13.sz. főút és 81 sz. főút belterületi szakaszait érinti. Az érintett területeken a zajterhelés nappal is, de különösen éjjel gyakran meghaladja a megengedhető, illetve a kívánatos mértéket.

A 6 millió jármű áthaladásánál nagyobb forgalmat lebonyolító közutak esetében, a megyét érintően az M1 autópálya melletti területekre stratégiai zajtérképezés készült 2007-ben. A küszöbértéket meghaladó zajterhelésű területek az út mintegy 50-200 m-es környezetében található, az érintett (rész)területek: Tatabánya (Újváros, ill. az autópályától északra fekvő üdülőterület) és szórványosan Tata (Fácánkert), Remeteség, Mocsa.

A vasúti közlekedés a közúti zajnál lényegesen kisebb területet érint (elsősorban a teherforgalom, főként az éjszakai időszakban), a terhelés csökkentésére "passzív" zajvédelmi megoldások, zajvédő falak létesültek: Budapest-Hegyeshalom vasút mentén: Tatabánya, Tata, Tata - Tóvároskert vasút melletti lakóépületeinek zajvédelménél.

Üzemi eredetű zajkibocsátás 17 településen, mintegy félszáz telephelyen, többnyire ipari parkokban, a lakott területektől távolabb található, ezért zajtól védendő területeket ritkán érint.

Az NKP-4 megyei vonatkozású stratégiai céljai és területei:

Az NKP-4 célrendszerében a 1. stratégiai cél, a „Az életminőség és az emberi egészség környezeti feltételeinek javítása”, illetve azon belül "A zajterhelés csökkentése" stratégiai terület keretében kerültek megfogalmazásra a Megyei Környezetvédelmi Program „Zajterhelés csökkentése” akcióprogramjához kapcsolódó legfontosabb célkitűzések. Megyei vonatkozásait is figyelembe véve, az országos célkitűzések közül kiemelendők a következők:

A zajterhelés csökkentése:

A stratégiai küszöbértékek (egész napra számított átlagos zajterhelés (Lden) 63 dB, az éjjeli (Léjjel) 55 dB) feletti zajterheléssel érintett lakosok számának csökkentése a közlekedési létesítmények mentén, melyen belül elsőbbséget kell élvezzen az Lden = 73 dB, Léjjel = 65 dB stratégiai küszöbértékeket meghaladó zajterhelésű területek zajcsökkentése. A határérték feletti zajterhelés megszüntetése az ipari és szolgáltató létesítmények környezetében.

Az NKP-4 alapján a megyét érintő célok elérése érdekében szükséges intézkedések:

Kormányzat:

A zajterhelés csökkentésével összefüggő feladatok döntő hányada kormányzati intézkedést igényel:

- A közlekedési vonalas létesítmények, utak, vasúti pályák minőségének javítása a zaj- és a rezgésterhelés csökkentése érdekében.
- Szükség és lehetőség szerint időszakos és járműkategóriák szerinti forgalmi korlátozások alkalmazása a pihenési, alvási időszakokban, illetve a zajjal terhelt területeken. Zajvédő létesítmények telepítése a kritikus terhelésű helyeken, illetve megelőzési céllal az új fejlesztéseknél. A gépjárművek – elsősorban a motorok – közúti ellenőrzésének fokozása az illegálisan átalakított, nagy zajkibocsátást okozó járművek kiszűrése érdekében.
- A hazai zajvédelmi szabályozás rendszerének továbbfejlesztése. A stratégiai zajtérképezés és az intézkedési tervek felülvizsgálatának támogatása. A hatóságok zajmérési műszer- és szakember állományának fejlesztése a hatósági feladatok magasabb szintű ellátása érdekében.

Fő közlekedési létesítmény kötelezettje (a közlekedési miniszter által kijelölt szerv):

- 2017. március 30-ig a stratégiai zajtérkép, 2018. április 18-ig az intézkedési terv felülvizsgálata az évente 3 millió jármű áthaladásánál nagyobb forgalmat lebonyolító nagy forgalmú közútra, a 30 000 szerelvénynél többet áteresztő nagy forgalmú vasútvonalra és a fő repülőterekre vonatkozóan.
- Zajcsökkentési intézkedési tervek végrehajtása.

Önkormányzatok:

Az önkormányzati intézkedések elsősorban a zajterhelés csökkentésére illetve az ehhez kapcsolódó tervezési és rendeletalkotási célok eléréséhez kapcsolódnak:

- A helyi zajvédelmi szabályok megállapítása (pl. csendes övezet, illetve zajvédelmi szempontból fokozottan védett terület kijelölése, zajkibocsátási határérték megállapítása, ellenőrzése). Terület- és településrendezési tervek kialakítása során a zajvédelmi szempontok figyelembe vétele. Zajcsökkentést célzó intézkedések megtétele a 100 000 főnél kisebb népességű településeken.
- *A 100 000 főnél népesebb városokra 2017. március 30-ig a stratégiai zajtérképek, 2018. április 18-ig az intézkedési tervek felülvizsgálata. Az intézkedési tervek megvalósítása elsősorban azokon a sűrűn lakott területeken, ahol az egész napra számított átlagos zajterhelés (L_{den}) meghaladja a 73 dB, az éjszakai pedig a 65 dB mértéket. (***) Tatabánya népessége nem éri el, de földrajzi helyzete miatt indokolt lenne Tatabánya- Tata tengelyre való elkészítése)*

Az intézkedések megvalósításánál igénybe vehető finanszírozási eszközök:

- saját önkormányzati források
- hazai költségvetési (társ)finanszírozások
- EU támogatásokat lebontó operatív programok: TOP

Gazdálkodó szervezetek, vállalkozások:

- A termelési és szolgáltatási tevékenységből származó zaj- és rezgésterhelés megelőzése, csökkentése.

A KEM KP-III akcióprogramjának megyei specifikus és operatív célkitűzései:

Közlekedési eredetű zajterhelés csökkentése

- Forgalomtechnikai megoldások alkalmazása.
- Passzív zajvédelmi megoldások alkalmazása.
- Átmenő forgalom csökkentése elkerülő utak kiépítésével.

Vendéglátóhelyek, intézmények, ipari eredetű zajterhelések csökkentése

- Önkormányzati csendvédelmi rendeletek meghozatala, ellenőrzése és betartatása.

A célok megvalósításában érintett megyei területek, kistérségek, települések:

Zajvédelmi létesítményekkel, vagy forgalomtechnikai eszközökkel csökkentendő közlekedési zajterhelések, az alábbi településeken:

- *Tatabánya, Vértesszőlős, Tata*
- *Esztergom, Pilismarót, Dömös*
- *Leányvár, Dorog, Tokodaltáró, Tokod, Tát,*
- *Nyergesújfalu, Lábatlan, Süttő, Neszmély, Dunaalmás*
- *Komárom, Almásfüzitő*
- *Kisbér, Ászár*
- *Oroszlány*

A vasúti közlekedés, elsősorban a teherforgalom által okozott éjszakai zajterhelés csökkentése elsősorban a Budapest-Hegyeshalom vasút mentén:

- *Tatabánya, Tata, Tata - Tóvároskert.*

Közlekedéshálózati fejlesztések a megyei területfejlesztési koncepcióval és területrendezési tervvel összhangban:

- *Lásd légszennyezettség terhelés csökkentésére irányuló programoknál.*

Az előrehaladás mutatói:

- a települési belterületi szakaszokon a közúti forgalom csökkenése.
- zajterhelési (immissziós) adatok változása;
- a káros környezeti hatásokra visszavezethető megbetegedési, halálozási adatok térbeni megoszlása és időbeni alakulása;
- az érzékeny társadalmi csoportok (gyermekek, idősek) környezeti okokra visszavezethető megbetegedéseinek alakulása;
- zajtérképek elkészítése, zajterhelések csökkenése;

2.4. Vízgazdálkodás

Összefoglaló helyzetértékelés:

A Víz Keretirányelv (VKI) a vizekkel kapcsolatos előírásait és elvárásait a vízgyűjtő-gazdálkodási tervezés (VGT) során az úgynevezett víztesteken keresztül érvényesíti. 2010-ben készültek el a Vízgyűjtő-Gazdálkodási Tervek többek között a megyét érintő tervezési alegységekre is, melyek közül a jelentősebbek: a Cuhai-Bakony-ér és Concó; az Által-ér és a Gerecse alegységek.

A vízfolyások alsó szakaszaira a síkvidéki jellegből adódóan általánosan a diffúz tápanyag- és szervesanyag terhelés jellemző, dombvidéken pedig az erózió okoz problémát. A víztestek vízminőségének kedvezőtlen változásához hozzájárul a több évtizede folyó halas tavi és horgászati célú halgazdálkodás. A Cuhai-Bakony-ér és Concó alegység területén kiemelt fontosságú probléma a meglévő szennyvíztisztító telepek nem megfelelő működése. Jelentős a vízkészlet probléma az Által-ér vízgyűjtőjén (vízigények időbeni eloszlása és mértéke nem felel meg a vízkészletek alakulásának). Magas a használt és/vagy tisztított szennyvizek aránya.

A Duna medersüllyedése jelentős hidromorfológiai hatást okoz (oka, hogy a Dunán épült vízlépcsők a görgetett hordalékot visszatartják). A mellékágak gyakori kiszáradása, lefűződésük folyamata, értékes élőhelyek eltűnéséhez vezet. A hajózóút biztosítása érdekében jelentős, az ökológiai állapotot negatívan érintő beavatkozások történtek.

A régió és a megye egyik legfontosabb természeti erőforrásai a felszín alatti vizek. Kiemelendő a Dunántúli-középhegység karbonátos rétegeiben kialakult karsztvízrendszer. A megye területét érintő porózus és sekély hegyvidéki, felszín alatti, valamint termál és karszt felszín alatti víztestek kerültek kijelölésre. A jó minőségű karsztvízkitermelésekre regionális vízellátó rendszereket telepítettek, melyek nem csak a megye, de a középhegységen túl is számos település vízellátását biztosítják, így a karsztvíz a térség legfontosabb ivóvízkincsévé vált. A Duna által lerakott kavicsos rétegek szintén alkalmasak a tiszta ivóvíz kinyerésére. A megyében meghatározott három távlati ivóvízbázis is ebből a kategóriából kerül ki (Dömös, Esztergom, Komárom, Tát, Dunaalmás). Termálvíz adó réteg a megye északnyugati területén található, itt helyezkednek el a megye jelentősebb termálkútjai is (Komárom, Ács, Bábolna, Dunaalmás). A megyében tíz ásványvízzé és három gyógyvízzé minősített kutat tartanak nyilván.

A felszín alatti vizek mennyiségi problémáinál kiemelendő, hogy a bányászati víztelenítés miatt bekövetkezett karsztvízszint süllyedés megszűnt, az egységes karsztvíztároló visszatöltődése megindult és a természetes rendszer nagy részének helyreállása 2040-2050-re prognosztizálható. A visszatérő vizek hasznosítása, többek közt az egykori vizes élőhelyek újraeledésével, a vizek balneológiai, halgazdasági, vagy fűtési célú hasznosításával komoly előnyökkel is járhat. Negatív hatása, hogy az emelkedő karsztvízszint Tatán már vis-major helyzeteket is teremtett.

A Tatai- és Fényes-források, valamint az Esztergomi-források vízgyűjtőjén a vízmérleg teszt alapján mennyiségileg problémák tapasztalhatók, miközben növekvő igények mutatkoznak a termálvíz-felhasználására.

Az NKP-4 megyei vonatkozású stratégiai céljai és területei:

Az NKP-4 célrendszerében a 2. sz. stratégiai cél, a „Természeti értékek és erőforrások védelme, fenntartható használata”, illetve azon belül a „Vizeink védelme és fenntartható használata” stratégiai terület keretében kerültek megfogalmazásra a Megyei Környezetvédelmi Program „Vízgazdálkodás” akcióprogramjához kapcsolódó legfontosabb célkitűzések. Megyei vonatkozásait is figyelembe véve, az országos célkitűzések közül kiemelendők a következők:

Vízgyűjtő-gazdálkodási tervezés és monitoring:

A felszíni és felszíni alatti víztestek jó állapotának elérése, a velük való hosszú távú és fenntartható gazdálkodás biztosítása. A Vízyűjtő-gazdálkodási Terv megvalósítása a vizek jó állapotának elérése érdekében. A vizek mennyiségi és minőségi állapotának nyomon követése az intézkedési programok hatékonyságának ellenőrzése és felülvizsgálatának megalapozása, valamint a társadalom tájékoztatása céljából.

Stratégiai vízkészletek megőrzése (vízbázis-védelem, nitrát érzékeny területek):

A vízkészletek mennyiségi és minőségi védelme (az ésszerű és takarékos vízhasználat elterjesztése, a vizek szennyezőanyag terhelésének csökkentése). A sérülékeny földtani környezetű ivóvízbázisok védelme és az Ivóvízbázis-védelmi beruházási célprogram befejezése. A vizek mezőgazdasági eredetű nitrát szennyezésének csökkentése, a helyes mezőgazdasági gyakorlatra vonatkozó követelmények alkalmazása (a trágyatárolókra, hígtrágya tárolókra és istállótrágyára vonatkozó eltérő határidők betartásával).

Területi vízgazdálkodás:

A vizek többletéből vagy hiányából eredő káros hatások csökkentése, megelőzése. A vízvisszatartás, -tározás fejlesztése, illetve az árvízvédelmi védképesség megtartása, különös tekintettel a klímaváltozás következtében várható szélsőséges vízjárásra. Az ár- és belvizek, illetve aszályok hatásának mérséklése a „jó állapot”, mint célkitűzés figyelembevételével.

Az NKP-4 alapján a megyét érintő célok elérése érdekében szükséges intézkedések:

Kormányzat:

A vízyűjtő-gazdálkodás tervezési és monitoringozási, vízbázis-védelmi, valamint a területi vízgazdálkodási feladatok döntő hányada kormányzati intézkedést igényel:

- VGT-k végrehajtása, felülvizsgálata; a vízvédelmi zónák kijelölése; hidromorfológiai intézkedések; hatásbecslésre vonatkozó szabályozás kialakítása; vizek állapotára vonatkozó adatbázis kezelő és minősítő rendszerek kialakítása; stb.
- Ivóvízbázis-védelmi programban keretében szereplő vízbázis diagnosztikai beruházások, távlati vízbázisok felülvizsgálata; III. és IV. nitrát akcióprogram megvalósítása; ellenőrzési és nyilvántartó információs rendszerek; stb.
- Duna menti árvízvédelmi rendszer fejlesztése; árvízi kockázatkezelési kockázatkezelési tervek kidolgozása; nagyvízi kockázatkezelés fejlesztése;

vízvisszatartáson alapuló belvízgyaldálkodás fejlesztése; dombvidéki tározás felülvizsgálata, új tározók építése, a meglevők rekonstrukciója; stb.

Önkormányzatok:

Az önkormányzati intézkedések elsősorban a vízbázis-védelmi és a területi vízgyaldálkodási célok eléréséhez kapcsolódnak:

- A sérülékeny üzemelő vízbázist érintő, még meg nem kezdett vízbázis diagnosztikai beruházások megvalósítása és a vízbázisok biztonságba helyezése pályázatokon keresztül. Ezen feladatokat az önkormányzatok a (regionális) vízművekkel együttműködve tudják megvalósítani.
- A belterületi vízrendezésekkel a csúcsidejű víztöbbletek által okozott károk csökkentése és a vízhiányos időszakokban fontos vízkészletek helyben-tartása.

Az intézkedések megvalósításánál igénybe vehető finanszírozási eszközök:

- hazai költségvetési (társ)finanszírozások
- EU támogatásokat lebontó operatív programok: KEHOP, VP
- saját önkormányzati források

Gazdálkodó szervezetek:

A gazdálkodó szervezetekkel összefüggő intézkedések a vízbázis-védelem, azon belül is kiemelten a nitrát érzékeny területeken elérendő célokhoz kapcsolódnak:

- Az állattartó telepek trágyatároló műtárgyainak megfelelő műszaki védelemmel történő ellátása 2014. december 31., ill. 2015. december 22-ig. A helyes mezőgazdasági gyakorlat betartása nitrát érzékeny területen. Önkéntes környezetkímélő művelési módok alkalmazása.

A KEM KP-III akcióprogramjának megyei specifikus és operatív célkitűzései:

A „Víz Keretirányelv” megyei szintű (megyét érintő) feladatainak végrehajtása

- Vízfolyások rendezése, belterületi vízrendezés, csapadékvíz elvezetés, vízfolyás-rendezési és belterületi vízrendezési tervek készítése

Felszíni és felszín alatti vízminőség monitoring rendszerek kiépítése, fejlesztése és köztájékoztatás

- A Duna megyei szakaszán a monitoring rendszer fejlesztése
- Felszíni vízkészletek és vízminőség monitoring rendszerének fejlesztése,
- Felszín alatti vízminőségi mérő-ellenőrző monitoring rendszer kialakítása
- Tájékoztatás és szemléletformálás, a racionalizált vízhasználat széles körű elterjesztése

Felszín alatti vizek vízgyűjtő szemléletű mennyiségi és minőségi védelme

- Sérülékeny környezetű üzemelő és távlati ivóvízbázisok biztonságba helyezése
- A bekövetkezett, tartós környezetkárosodások felszámolása, felszín alatti vizeket veszélyeztető szennyezőforrások szennyező hatásának csökkentése

Karsztvízforrások mennyiségi és minőségi problémakörének komplex rendezése,

- Karsztvízforrások feltérképezése, hidrogeológiai és geotechnikai problémák vizsgálata és intézkedési tervek kidolgozása.

A célok megvalósításában érintett megyei területek, kistérségek, települések:

Felszíni vízminőség monitoring hálózat fejlesztése:

- *Duna*
- *Által-ér, Concó, Únyi-patak, Kenyérmezei-patak*

Felszín alatti vízminőség monitoring hálózat fejlesztése:

- *Sérülékeny karsztvízbázisok (Tatabányai XV/c és XIV/a, a Tatai, a Dorog IV/c ereszei, valamint a Dunaalmási, Tarjáni, Héregi, Sárissápi, Tardosi, Baji és Bajnai)*
- *Sérülékeny partiszűrész víz bázisok: (Komárom-Koppánymonostori, az Esztergom-Prímás-szigeti, a Táti, a Bokodi (talajvíz) és a Dömösi víz bázis).*

Felszíni vizek vízminőségének javítása, mennyiségi védelme:

- *Duna*
- *a megye kisvízfolyásai közül elsősorban: Által-ér, Concó, Cuhai-Bakony-ér, Bikol-patak, Únyi-patak, és Kenyérmezei-patak vízgyűjtője*

Távlati víz bázisok biztonságba helyezése

- *Ács, Almásfüzitő, Szőny, Dunaalmás, (Tát, Esztergom)*

Csapadékvíz elvezetés, vízfolyás-rendezés, belterületi vízrendezés:

- *Által-ér, Concó, Cuhai-Bakony-ér, Bikol-patak, Únyi-patak, Kenyérmezei-patak és ezek vízgyűjtői,*
- *a megye dombvidéki települései*

A Duna medersüllyedése, kavicskitermelés, hajózás és a mellékágak, mint természeti élőhelyek komplex rendezésének előkészítése.

Az újrafakadó karsztvízforrások feltérképezése, hidrogeológiai és geotechnikai problémák vizsgálata és intézkedési tervek kidolgozása.

- *Tata, Esztergom*

Az előrehaladás mutatói:

- a felszíni és felszín alatti víztestek kiválasztott vízminőségi jellemzőinek változása;
- a felszíni vizek ökológiai állapotának alakulása;
- a megvalósult komplex vízvédelmi beruházások száma;
- biztonságba helyezett üzemelő és távlati ivóvíz bázisok kapacitása;
- a megépített új csatornahálózattal és szennyvíztisztító teleppel ellátott települések száma, a bekötött lakások/lakosok száma;
- a hosszú távon csatornázatlan települések száma és a lakosok száma, ahol egyedi tisztítóberendezés alkalmazására került sor;
- a felszámolt szennyezőforrások száma, a környezetterhelés csökkenése;
- a hasznosított kommunális szennyvíziszap mennyisége, aránya;
- a kevésbé vízigényes technológiákra való átállások száma, a vízigény csökkenése;
- települési szennyvíztisztítók kapacitása és kapacitás-kihasználtsága.
- Duna, Által-ér vízminőség javulása

2.5. Települési vízminőségvédelem

Összefoglaló helyzetértékelés:

A megye mind a 76 települése rendelkezik közműves ivóvíz ellátással. Az ivóvíz mennyiségi és minőségi szempontból jónak mondható. A legjelentősebb szolgáltató az Észak-dunántúli Vízmű Zrt. A fogyasztott ivóvíz bázisául egyes településeken (Kocs, Nagyigmánd, Csém, Almásfüzitő) karsztvíz hiányában, rétegvíz és kis százalékban talajvíz szolgál. A vízmű szolgáltatók több településen megkezdték a vízminőség javítását, illetve az ellátás javítása érdekében a regionális rendszerre történő rácsatlakozás kiterjesztését. A megyében a megfelelő minőségű és mennyiségű ivóvízellátás alól kivételt mindössze egyes városrészek, zártkertek, puszták és tanyák képeznek.

A megye 76 településéből jelenleg 61 település rendelkezik működő szennyvízelvezető hálózattal (ezek egy részén a kiépítés folyamatban van), és 34 szennyvíztisztító üzemel. A szolgáltatást a megyében öt szolgáltató végzi, a legnagyobb az ÉDV Zrt, mely 45 településen végez csatornaszolgáltatás. A szennyvíztisztító telepek fejlesztése folyamatosan történik, azonban a kisebb tisztítók, szolgáltatók estében anyagi okok miatt ez gyakran elmarad. A közelmúltig a Bakony-térségi települések csatornázatlanok voltak, de már megindult a csatornázási program. Bakonybánk, Réde, Ete, Bakonyszombathely, Bársonyos, Vérteskehely, Kisbér (itt bővítés zajlik), Bakonysárkány, Ácsteszér, Csép, Tárkány, Csém. Ahol még megoldatlan: Aka és Csatka települések.

A megyében összesen 40 mesterséges közfürdő található, melyek közül 2013-ban 38 üzemelt, összesen 118 medencével. Szezonálisan összesen 17 fürdő üzemel, melyből 9 működik kizárólag idény jelleggel. A fürdővizekről megállapítható, hogy bakteriológiai szempontból megfelelőek, ugyanakkor kémiai kifogásoltság egyes esetekben előfordul.

Az NKP-4 megyei vonatkozású stratégiai céljai és területei:

Az NKP-4 célrendszerében a 1. sz. stratégiai cél „Az életminőség és az emberi egészség környezeti feltételeinek javítása”, azon belül az „Ivóvízminőség és egészség”, a „Szennyvízelvezetés és -tisztítás, szennyvíziszap kezelés, hasznosítás” és a „Környezet és egészség” stratégiai területek keretében kerültek megfogalmazásra a Megyei Környezetvédelmi Program "Települési vízminőségvédelem" akcióprogramjához kapcsolódó legfontosabb célkitűzések. Megyei vonatkozásait is figyelembe véve, az országos célkitűzések közül kiemelendők a következők:

Ivóvízminőség és egészség:

Az ivóvíz-minőségének javítása; az egészséges ivóvízhez jutás biztosítása minden lakos számára (beleértve a hátrányos helyzetű csoportokat). A közüzemi ivóvízellátás közszolgáltatás biztonságának növelése, a vízkészleteket pazarló és többletköltségekkel járó hálózati veszteségek csökkentése. A közműves ivóvízzel gazdaságosan el nem látható területeken fennálló ellátási hiányok felszámolása.

Szennyvízelvezetés és -tisztítás, szennyvíziszap kezelés, hasznosítás:

A vizek jó állapotának elérése érdekében az EU VKI-ban, valamint a VGT-ben megfogalmazott kritériumok, illetve intézkedések teljesítése. A szennyvízkezelés működtetése és fejlesztése. A 2000 LE feletti agglomerációkban élő lakosság számára a csatornázottság biztosítása 2015. december 31-ig. Az összegyűjtött szennyvizek 100%-ának legalább biológiai fokozatú tisztítása 2015. december 31-ig. A Szennyvíz Programban nem szereplő területeken keletkező szennyvizek megfelelő kezelése. A szennyvíz és a szennyvíziszap hasznosítása, a környezeti kockázatok csökkentése.

Környezet és egészség:

Természetes fürdővizek biztonságának fokozása. A medencés fürdővizek biztonságának növelése, a minőségére vonatkozó rendszeres adatgyűjtés biztosítása.

Az NKP-4 alapján a megyét érintő célok elérése érdekében szükséges intézkedések:

Kormányzat:

Az egészséges ivóvíz biztosítása, a szennyvízelvezetés és -tisztítás, szennyvíziszap kezelés és hasznosítás, valamint a fürdővizek minőségének biztosítása feladatainak egy jelentős része kormányzati intézkedést igényel:

- Az egészséges ivóvíz biztosítása terén az Ivóvízminőség-javító Program végrehajtásának szakmai és anyagi támogatása; a közüzemi ivóvízellátás közszolgáltatás biztonságát javító intézkedések meghozatala; a Közüzemi ivóvízellátásban nem részesülők egészséges ivóvízhez jutásának biztosítása, stb.
- A szennyvízelvezetés és -tisztítás, szennyvíziszap kezelés, hasznosítás terén a 2000 LE feletti agglomerációk szennyvíz-, illetve a szennyvíziszap-kezelési beruházásainak pályázati támogatása. A 2000 LE alatti szennyezőanyag-kibocsátással jellemezhető területek (települések, agglomerációk) szennyvízkezelésének elősegítése (a gazdaságosan csatornázható településrészek, illetve az egyedi szennyvízkezelésű területek lehatárolása; az egyedi szennyvízelhelyező, -tisztító és -tároló berendezések, létesítmények használatának, valamint a természetközeli kezelési megoldások alkalmazásának ösztönzése). A TESZIR és a víziközmű informatikai rendszer (Víziközmű Online) működtetése. A 30 000 LE szennyezőanyag-terhelés feletti szennyvíztisztító telepeken a rothasztók kiépítésének, illetve a biogáz hasznosításának ösztönzése. Az innovatív szennyvíziszap kezelési módszerek hazai bevezetésének előkészítése és adaptációja. Az iszap mezőgazdasági kihelyezésre vonatkozó szigorított határértékek betartatása és a környezeti biztonság javítása a talajok fokozott védelme érdekében. A szennyvízhasznosítás ösztönzése.
- A fürdővizek minőségének javítása terén a ténylegesen látogatott természetes fürdőhelyen monitorozása és a nem kijelölt fürdőhelyek ellenőrzése. A medencés fürdővizek üzemeltetésének megfelelő szabályozása, központi adatgyűjtő rendszer kialakítása, a lakosság megfelelő tájékoztatása.

Önkormányzatok:

- Az ivóvízminőség-javítási beruházások előkészítése és megvalósítása. A víziközmű szolgáltatóval együttműködve üzemeltetési koncepció és felújítási ütemterv kidolgozása és végrehajtása.
- A Szennyvízelvezetés és -tisztítás, szennyvíziszap kezelés, hasznosítása terén a célok megvalósítása érdekében új szennyvízkezelő- és elvezető rendszerek építése, meglévő szennyvízkezelő- és elvezető rendszerek fejlesztése és bővítése a 2000 LE feletti agglomerációkban. Közreműködés a Szennyvíz Program végrehajtásában, a szükséges beruházások megvalósítása. A lakások csatornabekötésének ösztönzése.
- A nem közművel összegyűjtött háztartási szennyvíz kezelésére kötelezően ellátandó és igénybe veendő közszolgáltatás szervezése és fenntartása, az ártalommentes elhelyezést biztosító előkezelő és fogadó létesítmények kialakítása. Települési szennyvíziszap kezelési és elhelyezési tervek kidolgozása.

Az intézkedések megvalósításánál igénybe vehető finanszírozási eszközök:

- hazai költségvetési (társ)finanszírozások
- EU támogatásokat lebontó operatív programok: KEHOP
- saját önkormányzati források

Vízművet üzemeltető szervezetek:

- Vízbiztonsági terv készítése és bevezetése. A biztonságos és folyamatos közüzemi ivózellátás megvalósítása, a hálózati veszteségek csökkentése, a szükséges fejlesztések kivitelezése.

Közszolgáltató szervezetek:

- A szennyvízelvezetés- és tisztítás biztosítása, a szükséges fejlesztések megvalósítása (pl. szennyvíziszapok megújuló energiaforrásként történő hasznosítása). Korszerű szállítójármű alkalmazásával, a nem közművel összegyűjtött háztartási szennyvíz szakszerű gyűjtése és megfelelő ártalmatlanítása. Meglévő szennyvíztisztító telepek tisztítási-, energia- és költséghatékonyságának javítása, kombinált fizikai-kémiai és biológiai módszerek fejlesztése.

Lakosság:

- Megfelelő vízhasználati szokások kialakítása a közegészségügyi szempontok és a takarékos ivóvíz-használat elveinek figyelembe vételével, víztakarékos eszközök használata.
- Bekötés a meglévő települési csatornahálózatba.
- Egyedi szennyvízkezelő létesítmények/berendezések szakszerű kialakítása, megépítése és előírás szerinti használata. A használtvíz kezelő berendezések alkalmazása és a megtisztított víz visszaforgatása révén csökkenthető az ivóvízhasználat és a talaj terhelése.
- Az ideiglenes tárolásra szolgáló közműpótló létesítmény ürítéséről való gondoskodás.

A KEM KP-III akcióprogramjának megyei specifikus és operatív célkitűzései:

Ivóvízminőség javítása

- regionális rendszerre történő rákötéssel, a települések esetében
- vízbázisok védelme, és a potenciális szennyező források megszüntetése
- külterületi lakott helyek vízellátása, lehetőség szerint a regionális rendszerből

Felszíni vizek vízgyűjtő szemléletű vízminőségének javítása, mennyiségi védelme

- Csatornázás, szennyvíztisztítás és szennyvíziszap elhelyezés mennyiségi és minőségi fejlesztése
- Ipari szennyvizek előkezelésének és tisztításának fejlesztése

Csapadékvíz elvezetés és a belterületi vízrendezés helyzetének javítása

- Vízfolyások rendezése, belterületi vízrendezés, csapadékvíz elvezetés, vízfolyás-rendezési és belterületi vízrendezési tervek készítése

A célok megvalósításában érintett megyei területek, kistérségek, települések:

Csatornázás, szennyvíztisztítás és szennyvíziszap elhelyezés mennyiségi és minőségi fejlesztése:

- *Bakony-térségi települések csatornázási programja (folyamatban van). Bakonybánk, Réde, Ete, Bakonyszombathely, Bársonyos, Vérteskethely, Kisbér (bővítés), Bakonysárkány, Ácsteszer, Csép, Tárkány, Csém. Ahol még megoldatlan: Aka és Csatka települések.*
- *Máriaalom csatornázásának megoldása*
- *Dunaalmás-Neszmély és Almásfüzitő esetében közös új szennyvíztisztító mű létesítése tervezett.*

Ivóvíz minőségének javítása:

- *Kocs, Naszály, Héreg, Mocsa, Csém, Almásfüzitő,*

Egyedi kutakkal ellátott területek valamint a külterületi lakott helyek (puszták)felmérése, ivóvíz minőség javítása:

- *Esztergomi Szamárhegy és Búbánatvölgy,*
- *Süttöi Bikolpuszta, Kömlődi Virágtanya,*
- *Nagyigmánd és Kisigmánd illetékességi területéhez tartozó puszták*

Vízbázisok, távlati vízbázisok biztonságba helyezése, védőterületek és védőidomok kijelölése:

- *Tatabánya, Dunaalmás, Tát Dorog, Pilisszentlélek, Esztergom, Ács*

Ipari szennyvizek előkezelésének és tisztításának fejlesztése:

- *Tatabánya, Oroszlány, Tata, Esztergom, Dorog, Komárom, Ács, Nyergesújfalú, Tokod, Almásfüzitő, Bábolna*

A fürdővíz minőségének javítása:

- *Fürdők: Komárom, Tatabánya, Oroszlány*
- *Szabadstrandok fejlesztése.*
- *Esztergom - Kertvárosi Palatinus strand*

Természeti források felmérése, műtárgyak kiépítése:

- *Gerecse, Vértes, Pilis*

Az előrehaladás mutatói:

- a felszíni és felszín alatti víztestek kiválasztott vízminőségi jellemzőinek változása;
- a felszíni vizek ökológiai állapotának alakulása;
- a megvalósult komplex vízvédelmi beruházások száma;
- biztonságba helyezett üzemelő és távlati ivóvízbázisok kapacitása;
- a megépített új csatornahálózattal és szennyvíztisztító teleppel ellátott települések száma, a bekötött lakások/lakosok száma;
- a hosszú távon csatornázatlan települések száma és a lakosok száma, ahol egyedi tisztítóberendezés alkalmazására került sor;
- a felszámolt szennyezőforrások száma, a környezetterhelés csökkenése;
- a hasznosított kommunális szennyvíziszap mennyisége, aránya;
- a kevésbé vízigényes technológiákra való átállások száma, a vízigény csökkenése;
- települési szennyvíztisztítók kapacitása és kapacitás-kihasználtsága.
- Duna, Által-ér vízminőség javulása

2.6. Épített örökség védelme

Összefoglaló helyzetértékelés:

A megye mind az épített örökségét, mind a régészeti lelőhelyeit tekintve gazdag. Esztergomban és Tatán található a megye műemlékeinek több mint fele. A megye településeinek 90%-a rendelkezik épített örökségvédelmi értékkel. A műemlék többsége lassan pusztul, kevés a felújításra fordítható forrás.

Kijelölésre kerültek a "történeti települések övezetébe", a "kulturális örökség szempontjából kiemelten kezelendő területek övezetébe" és "védendő településszerkezettel rendelkező települések" övezetébe tartozó települések. A Duna menti települések többsége a római limes magyarországi szakaszaként -Világörökség-várományos területen fekszik.

A megyében 1827 nyilvántartott lelőhely található, melyből hat fokozottan védett, illetve 224 kiemelten védett. A régészeti területek közül is kiemelendő a világörökség - várományos területként nyilvántartott limes, valamint a Vértesszőlősi előember - telep, ami természeti értékvédelem alatt is áll.

A KEM KP-III akcióprogramjának megyei specifikus és operatív célkitűzései:

Az NKP-4 a stratégiai céljai és területei között kiemelten nem szerepelteti az épített örökség védelmét. Mivel megyei szinten fontos feladatnak tartjuk, ezért a KEM KP-III. a korábbi megyei Környezetvédelmi Programjaihoz hasonlóan beemelte az akcióprogramjai közé.

A települési környezet, az emberi lakókörnyezet minőségét befolyásoló számos tényezőt alapvetően két csoportba sorolhatjuk. Az egyikbe tartoznak a környezeti elemek (víz, levegő, talaj), míg a másik csoportba főként a lakó, munka és pihenő funkciójú használatot, vagyis az épített környezet és a települési zöldfelületek minőségét meghatározó tényezők sorolhatók.

Megyei területrendezési terv és településrendezési tervek készítése

- A megye területrendezési tervének megvalósítása
- A területrendezési terv beépítése a megyei területi információs rendszerbe
- A területrendezési terv környezeti, társadalmi, gazdasági hatásainak vizsgálata, a tájterhelhetőségi előírások érvényesítése
- Településrendezési tervek készítése, az elkészült tervek szükség szerinti felülvizsgálata

A területfelhasználások, infrastrukturális hálózatok területi szerkezetének kialakítása, szabályozórendszer kidolgozása. A megyei szintű területi információs rendszer továbbfejlesztése, a szélesebb körű üzemeltetés feltételeinek megteremtése Területrendezési adatok szolgáltatása a megyei önkormányzat, települési önkormányzatok, területfejlesztési tanács, kistérségi társulások, hatóságok, civil szervezetek, gazdálkodók számára. A tervezett területhasználati szabályok környezeti, társadalmi, gazdasági hatásainak vizsgálata. A területrendezési terv tájterhelhetőségi

előírásainak érvényesítése. Településszerkezeti és szabályozási tervek készítése, települési környezet- és értékvédelmi övezetek kijelölése, szabályozási előírások kialakítása.

Épített környezeti értékek védelme, felmérése, bemutatása

- Épített környezeti, táji, kultúrtörténeti értékek megyei kataszterének elkészítése, helytörténeti emlékek felmérése
- Épített környezeti értékek védelme, állagmegőrzése
- Régészeti emlékek feltárása, számbavétele, állagmegóvása

Az építészeti (hagyományos és modern) értékek, műemlékvédelmi, régészeti értékek felmérése. A települések művi értékvédelmi katasztereinek elkészítése, egyedi tájértékeinek, helytörténeti emlékeinek felmérése, adatok beillesztése a megyei környezetvédelmi információs rendszerbe. Műemlékvédelmi beavatkozások, állapotfelmérés, helyreállítás, állagmegóvás. Az országos jelentőségű műemlékvédelmi objektumok helyreállítása, állagmegóvása és fenntartása, a település, illetve a térség fejlesztési elképzeléseihez igazodó funkciók kialakítása. A települések helyi műemlékvédelmi szabályozásainak, a szükséges finanszírozási terveknek elkészítése és végrehajtása. A fenntartási tevékenység javítására megfelelő szabályozás kialakítása és alkalmazása. Az épített környezeti értékek bemutatását szolgáló kiállítások, rendezvények, kiadványok készítése.

Településkép javítása, károsodott településrészek rehabilitációja

- Településkép védelme
- Károsodott településrészek, telepszerűen beépített területek rehabilitációja
- Volt iparterületek, majorterületek rekultivációja, újrahasznosítása
- "Volt zártkerti területek" rendezése
- Városkörnyéki zöldfelületek megőrzése; rekreációs célú erdőtelepítés

A településkép javítása érdekében a településrendezési tervek készítése során a tájra és településre jellemző építészeti hagyományok, valamint esztétikai és történeti szempontokat jobb figyelembe vétele. Történelmi településrészek rekonstrukciója, helyi védelem alá helyezett épületek, utcaképek értékőrző felújítása.

Városképileg idegen, igénytelenül kialakított épülettípusok terjedési folyamatának csökkentése.

A károsodott, tönkrement településrészek felmérésére és rendbehozatalára megfelelő stratégiák kidolgozása. Lakótelepek rehabilitációja (mint pl.: tetőtér kialakítás, homlokzat felújítás, közmű rekonstrukció, parkolók és garázsok kialakítása). Építészeti hagyományok megőrzése, folytatása. Kilátás, rálátás szempontjából értékes területek megóvása. Felhagyott iparterületek, majorterületek újrahasznosítási stratégiának kidolgozása, szükség esetén felszámolása, rekultivációja. Megszűnt iparterületek rehabilitációja; iparterületek áttelepítése; ipari telephelyek zöldterületi fejlesztése.

A volt zártkerti területek lakó, üdülő területté fejlesztése (ahol a feltételek biztosítottak, illetve biztosíthatók), vagy mezőgazdasági területté "visszafejlesztése", tájba illesztése.

Az intézkedések megvalósításánál igénybe vehető finanszírozási eszközök:

- hazai költségvetési (társ)finanszírozások
- EU támogatásokat lebontó operatív programok: GINOP, TOP.
- saját források

A célok megvalósításában érintett megyei területek, kistérségek, települések:

Településszerkezet, illetve településkép védelem:

- Esztergom, Tata, Komárom, Kisbér

Iparterületi rehabilitációra, rekultivációra javasolt területekkel rendelkező települések:

- Tatabánya
- Oroszlány,
- Dorog,
- Komárom,
- Lábatlan,
- Nyergesújfalú
- Tokodaltáró

Az akcióprogramok szakmai megvalósításában közreműködők:

Az akcióprogramok végrehajtásáért felelős szervezetek

- települési önkormányzatok
- Komárom-Esztergom megye Önkormányzata
- Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatal
- Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóságok

Az akcióprogramok végrehajtásában közreműködő szervezetek

- Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség
- Nemzeti Közlekedési Hatóság
- lakosság
- civil szervezetek

Az előrehaladás mutatói

- településrendezési terv ellátottság
- felújított műemlékek száma
- ingatlanárak alakulása
- rehabilitált településrészek nagysága
- zöldterületek mennyiségi és minőségi változása
- a helyi és helyközi tömegközlekedés kihasználtsági mutatói;
- a kerékpárutak hosszának változása;

2.7. Zöldfelületek védelme

Összefoglaló helyzetértékelés:

Összességében megállapítható, hogy a települési zöldfelületek, azon belül is a zöldterületek mennyiségében, illetve fenntartásuk színvonalában jelentős változások nem történtek.

Szükséges lenne a települések egészén a zöldfelületi borítottság felmérésére, a változások nyomonkövetésére, például a rendelkezésre álló úrfelvételekre alapozva.

Kiemelendő Tatabánya, ahol a KSH nyilvántartás szerint az egy lakosra jutó zöldterületek és közparkok tekintetében is a megyeszékhelyek és az egyéb városok átlaga fölött, előkelő helyen szerepel.

Az NKP-4 megyei vonatkozású stratégiai céljai és területei:

Az NKP-4 célrendszerében 1. sz. stratégiai cél „Az életminőség és az emberi egészség környezeti feltételeinek javítása”, azon belül a „Zöldfelületek védelme” stratégiai terület keretében kerültek megfogalmazásra a Megyei Környezetvédelmi Program "Zöldfelületek védelme" akcióprogramjához kapcsolódó legfontosabb célkitűzések. Megyei vonatkozásait is figyelembe véve, az országos célkitűzések közül kiemelendők a következők:

Zöldfelületek védelme:

A zöldfelületi elemek minőségi és mennyiségi fejlesztése; a zöldfelületi funkciók színvonalának emelése; a zöldfelületek magasabb szintű fenntartása, gondozása.

Az NKP-4 alapján a megyét érintő célok elérése érdekében szükséges intézkedések:

Kormányzat:

- A zöldfelületekre vonatkozó szabályozás felülvizsgálata, szükség szerinti fejlesztése. A biológiai aktivitásérték-számítás átfogó felülvizsgálata. A zöldfelületek fejlesztésének finanszírozási hátterének bővítése. Települések zöldfelületi gazdálkodását segítő útmutatók megjelentetése.

Megyei önkormányzat:

- Zöldfelület fejlesztési programok kiírása települések részére, zöldfelületek rehabilitációja, revitalizációja, helyreállítása.

Települési önkormányzatok:

- Zöldfelület-gazdálkodási tervezés (pl. koncepció, program kidolgozása; városi parkok stratégiai tervének elkészítése, rendelkezésre álló, hasznosítatlan területek felmérése és annak integrációja a településrendezésbe). A zöldfelületi rendszer monitoringja, zöldfelületi kataszter térkép és adatbázis (nyilvántartás) létrehozása.

- Új lakó-, illetve egyéb beépítésre szánt területek kijelölése esetén, új zöldterület (közkert, park) kialakítása. Új térbeli összeköttetések kialakítása a zöldfelületi rendszer elemei között, új zöldhálózati elemek létrehozása. Fasorok állapotának javítása, védelme, fenntartása, telepítése, esetenkénti cseréje. A zöldfelület gondozása, karbantartása, a zöldfelületi funkciók fejlesztése, bővítése, visszaállítása.
- Az alulhasznosított városi területek felmérése és azok új funkcióra történő hasznosítása keretében a zöldfelületek növelése, barnamezős kataszter létrehozása települési szinten.

Az intézkedések megvalósításánál igénybe vehető finanszírozási eszközök:

- saját források
- EU támogatásokat lebontó operatív programok: TOP.
- hazai költségvetési (társ)finanszírozások

Háztartások:

- Magántelkek beépítésénél a zöldfelületek kialakításának maximalizálása, a zöldfelületek rendben tartása, gondozása, zöldhomlokzatok, zöldtetők kialakítása.

Vállalkozások:

- Telephely zöldfelületi rendezése. Helyi zöldfelületi akciók támogatása.

Civil szervezetek:

- A zöldfelület-tudatosság növelése, mintaprojektek népszerűsítése, a zöldfelület-használati kódex és a helyes használati formák kialakítása, terjesztése. Zöldfelület-gondozó önkéntes programok szervezése.

A KEM KP-III akcióprogramjának megyei specifikus és operatív célkitűzései:

Települési zöldterületek növelése, meglévők helyreállítása, fejlesztése

- Települési közparkok állapotának javítása, nagyságuk növelése elsősorban a sűrűn lakott zöldterület-hiányos településközpontokban.
- A belterületi zöldfelületek védelme, beépítésük megtiltása.
- Fasorok, utcafásítások számának növelése, meglévők fenntartása, pótlása.
- Települési (kül- és belterületet is átfogó) zöldfelületi rendszer kialakítása a településrendezési tervek részeként, a megyei területrendezési terv ökológiai (és zöld-)hálózati rendszerével összhangban.

A célok megvalósításában érintett megyei területek, kistérségek, települések:

Zöldterületek növelése, fenntartás javítása, utcafásítás:

- *elsősorban a nagyobb városokban,*
- *valamint a 2000 fő lakónépességet meghaladó településeken*

Átfogó települési zöldfelületi rendszer kialakítása:

- *A megye minden településén*

Az előrehaladás mutatói:

- zöldterületek mennyiségi és minőségi változása

2.8. A biológiai sokféleség megőrzése, természet- és tájvédelem

Összefoglaló helyzetértékelés:

A megye területét érintő országos védettségű területek összes kiterjedése 21569,2 hektár, ebből a Nemzeti Park (NP) 10421,7 ha, a három Tájvédelmi Körzet (TK) 10671,1 ha, a három Természetvédelmi Terület (TT) 276,3 ha, az ex-lege védett területek 200 ha, ezek együttesen a megye területének 9,5%-át teszik ki. A 74 helyi jelentőségű védett terület csaknem 6000 hektárnyi területe a megye területének 2,6%-át foglalja el.

A megye legjelentősebb védett természeti területei: Duna-Ipoly Nemzeti Park, Gerecsei Tájvédelmi Körzet, Vértesi Tájvédelmi Körzet, Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet, Dunaalmási kőfejtők Természetvédelmi Terület, Tatai Kálvária-domb Természetvédelmi Terület, Vérteszőlősi Előembertelep, valamint az Észak-Vértes helyi jelentőségű Természetvédelmi Terület.

A Komárom-Esztergom megye II. Környezetvédelmi Programjának elfogadása óta az ex-lege védett területek kijelölésének, illetve lehatárolásának felülvizsgálata tovább folytatódott. A Natura 2000 hálózat területei, valamint a megyei területrendezési tervnek köszönhetően az OTrT országos ökológiai hálózatának elemei (magterület, puffertérület, ökológiai folyosó övezetek) is további pontosításra kerültek és ezek folyamatosan beépülnek a területi alapú tervezésbe (pl. településrendezési tervek). Összességében megállapítható, hogy az elmúlt időszakban a biológiai sokféleség védelme terén további előrelépések történtek egyrészt az országos szintű területi szabályozások megyei és települési szintre történő átültetése, másrészt az alulról induló civil és önkormányzati kezdeményezések terén.

Az NKP-4 megyei vonatkozású stratégiai céljai és területei:

Az NKP-4 célrendszerében a 2. sz. stratégiai cél, a „Természeti értékek és erőforrások védelme, fenntartható használata”, azon belül a „A biológiai sokféleség megőrzése, természet- és tájvédelem”, valamint a 3. sz. stratégiai cél "Az erőforrás-takarékosság és -hatékonyság javítása, a gazdaság zöldítése", illetve azon belül " Turizmus - ökoturizmus:" stratégiai területek keretében kerültek megfogalmazásra a Megyei Környezetvédelmi Program "Biológiai sokféleség megőrzése, természet- és tájvédelem" akcióprogramjához kapcsolódó legfontosabb célkitűzések. Megyei vonatkozásait is figyelembe véve, az országos célkitűzések közül kiemelendők a következők:

A Natura 2000 területek, valamint a védett természeti, illetve nemzetközi természetvédelmi egyezmények hatálya alá tartozó területek megőrzése:

Az ökológiai hálózat, Natura 2000 hálózat, országos jelentőségű védett természeti területek hálózatának fenntartása, illetve bővítése, a védett természeti területek védettségi szintjének helyreállítása. A nemzetközi jelentőségű természeti területek védelme, fenntartása, illetve bővítése. Az ex lege védett természeti területek

degradációjának megállítása, természeti állapotuk javítása, természeti és kulturális örökségi értékek integrált megőrzése.

Földtudományi természeti értékek megőrzése:

A földtudományi természeti értékek megóvása, hatékony felszíni és felszín alatti védelmük biztosítása.

A tájszerkezet, tájjelleg, tájpotenciál védelme:

A természet- és tájvédelmi célok érvényesítése a terület- és településfejlesztés, illetve -rendezés, az ágazati tervezés (különösen mező- és erdőgazdálkodás, vízgazdálkodás, közlekedés és egyéb műszaki infrastruktúra-fejlesztés) során, valamint az egyedi hatósági eljárásokban. A tájjelleg, tájkarakter megőrzését biztosító tájhasználat fenntartása. A tájváltozás nyomon követése.

A védett, a védelemre szoruló, illetve közösségi jelentőségű fajok természetvédelmi helyzetének javítása:

A kedvezőtlen természetvédelmi helyzetben lévő fajok helyzetének javítása (különös tekintettel az élőhelyvédelmi és a madárvédelmi irányelv által védett fajokra és a fokozottan védett fajokra).

Természetvédelmi oltalom alatt álló területek és természeti értékek kezelése, fenntartása, őrzése:

A természetvédelmi őrzés biztosítása, hatékonyságának javítása. Olyan kezelési módok alkalmazása, folyamatos bevezetése, melyek a jelenlegi módszereknél jobban segítik a biológiai sokféleség megőrzését és gyarapítását. Élőhelyrekonstrukciók összehangolt megvalósítása.

Genetikai erőforrások megőrzése, fejlesztése:

A genetikai erőforrások megőrzése. A genetikailag módosított szervezetek környezetbe bocsátásából adódó természeti, környezeti és egészségi károk megelőzése.

Természetvédelmi monitoring, nyilvántartás és információs rendszer:

A természetvédelmi monitorozó, nyilvántartási és információs rendszerek működtetése, pontos, megbízható és hiteles információk szolgáltatása.

Turizmus - ökoturizmus:

Magas minőségű, élményszerű, interaktív és autentikus ökoturisztikai szolgáltatás biztosítása, a turisztikai infrastruktúra fejlesztése a természetvédelmi szempontok sérelme nélkül (az ökológiai sokféleség, a környezeti állapot fenntartása). A természeti értékek bemutatása, a lakosság folyamatos, aktuális információkkal való ellátása, a környezettudatos és egészséges életmód iránti társadalmi felelősségvállalás, a természeti-kulturális értékek védelme, megőrzése iránti elkötelezettség tudatosítása, kialakítása, erősítése. A helyi erőforrásokra építő hagyományos, helyi termékek és szolgáltatások kínálatának, ismertségének és az irántuk való keresletnek a bővítése. Az ökoturizmusból származó bevételek növelése és visszaforgatása a természetvédelembe és a helyiek számára.

Az NKP-4 alapján a megyét érintő célok elérése érdekében szükséges intézkedések:

Kormányzat:

A biológiai sokféleség megőrzése, természet- és tájvédelem feladatok döntő hányada kormányzati intézkedést igényel:

- A Natura 2000 hálózat működtetése, természeti értékeinek megőrzéséhez, fenntartásához szükséges intézkedések végrehajtása. Az ökológiai hálózat fenntartásával összefüggő feladatok ellátása, a zöld infrastruktúra elemek létrehozása és hálózatba történő integrálása (pl. a területrendezési jogszabályokban az ökológiai hálózat védelmének biztosítása és erősítése; az ökológiai hálózat felmérése).
- A hazai nemzeti parkok természetvédelmi kezelési terveinek jogszabályi kihirdetése 2017-ig. Az ex lege védett lápok és szikes tavak, források, víznyelők, kunhalmok, földvárak hatékonyabb védelme.
- A nemzetközi jelentőségű természeti területek védelméhez, fenntartásához, kezeléséhez, bővítéséhez szükséges intézkedések végrehajtása (pl. a ramsari vizes élőhelyek védelmét szolgáló élőhelyrekonstrukciók megvalósítása; világörökségi helyszínek bővítése, a vonatkozó szabályozás fejlesztése és kezelési tervek kidolgozása).
- A barlangok, földtani és felszínalaktani értékek, ásványok megóvásához szükséges feladatok végrehajtása.
- Tájvédelmi feladatok ellátása (pl. a Nemzeti Táj-politika és -stratégia megalkotása; tájak tájkarakter alapú osztályozási rendszerének és az az alapján készülő országos tájleltár összeállítása; tájváltozás-monitorozó rendszer kidolgozása; tájvédelmi szakhatósági munka fejlesztése, tájvédelmi tervek készítése; egyedi tájértékek kataszterezésének folytatása a helyi közösségek bevonásával; az egyedi tájértékek jogszabályi védelmének biztosítása; ismeretterjesztés; a tájvédelem integrálása az ágazati politikákba, stratégiákba, a terület- és településfejlesztési és -rendezési dokumentumokba). Az Európai Tájegyezménnyel összefüggő hazai feladatok ellátása.
- Védett fajok állományainak fenntartása, megőrzése kiemelt figyelmet fordítva a fajok védett természeti területeken kívül eső élőhelyeire. A nem védett fajok állományának, veszélyeztető tényezőinek figyelemmel kísérése, szükség esetén védettség biztosítása. Az inváziós fajok terjedésének visszaszorítása, újabb fajok bekerülésének megakadályozása érdekében szükséges feladatok végrehajtása.
- A természetvédelmi őrszolgálat működtetése, fejlesztése; természetvédelmi kezelési feladatok és fejlesztések végrehajtása; az élőhely-rehabilitációs és -rekonstrukciós munkák végrehajtása .
- Magyarország GMO mentességének fenntartása érdekében szükséges feladatok végrehajtása. A mezőgazdasági növényi genetikai erőforrások megőrzésének, jellemzésének, begyűjtésének és hasznosításának támogatása.
- A Természetvédelmi monitoring, nyilvántartás és információs rendszer (TIR) adatfeltöltése, működtetése. Az NBmR és más célzott adatgyűjtő rendszerek működtetése.

- A természeti és környezeti értékek bemutatását szolgáló fejlesztések, programok támogatása, megvalósítása (látogatóközpontok, tanösvények, erdei óvodák, iskolák stb.) fenntartása.
- Új natúrparkok alapításának támogatása, natúrpark névhasználathoz miniszteri hozzájárulás adományozása, a natúrpark létesítésének feltételrendszeréről szóló szabályozás fejlesztése.
- Az erdőgazdaságok és a természetvédelem tevékenységének összehangolása az ökoturizmus érdekében.

Önkormányzatok:

- A tervezett, illetve szükségessé váló helyi védetté nyilvánítási eljárások lefolytatása.
- A megyei területi tervekben a természet- és tájvédelmi szempontok érvényesítése.
- Részvétel az egyedi tájértékek kataszterezésében és megőrzésében.
- Együttműködés a helyi gazdálkodókkal a tájvédelmi célok megvalósításában.

Önkormányzatok, gazdálkodó szervezetek, vállalkozások, társadalmi szervezetek:

- Natúrparkok létrehozása.
- A természeti és környezeti értékek bemutatását szolgáló fejlesztések, programok megvalósítása, lehetőség szerint életciklus-csoportok szerint differenciálva, az erdei óvoda és iskola intézmények, valamint a természet- és környezetvédelmi oktatóközpontok szerepének erősítése ezen tevékenységekben.
- A falusi és vidéki szálláshelyek ökoturisztikai igényeknek megfelelő fejlesztése, speciális ökoszálláshelyek kialakítása. Vendéglátóhelyek környezet- és egészségtudatos szempontok szerinti fejlesztése.
- Környezetbarát- és tömegközlekedési módok használatának ösztönzése, elősegítése.
- Hagyományos és helyi termékek előállítása, márkatermék-ként való terjesztése; helyi sajátosságokhoz igazodó rendezvénykínálat fejlesztése (pl. környezetbarát gazdálkodást bemutató programok); komplex szolgáltatás-csomagok kialakítása a különböző célcsoportoknak.
- Közönségkapcsolatok fejlesztése (sajtócikk, tévéműsor, könyv stb.), korszerű informatikai és kommunikációs eszközökre épülő tájékoztató, látogatói információs hálózat kialakítása és működtetése.
- Irányelvek és etikai kódexek kialakítása, terjesztése a helyi értékek megőrzése érdekében.
- Öko-szemléletű minőségbiztosítási rendszer kiépítése, öko-védjegy bevezetése.

Az intézkedések megvalósításánál igénybe vehető finanszírozási eszközök:

- hazai költségvetési (társ)finanszírozások
- EU támogatásokat lebontó operatív programok: KEHOP, VP, GINOP, EFOP
- saját önkormányzati források

Gazdálkodók, földtulajdonosok:

- A Natura 2000 fenntartási tervekben lévő gazdálkodási és területhasználati ajánlások figyelembevétele. Az inváziós növény- és állatfajok terjedésének megelőzése, visszaszorítása.

Arborétumok és botanikus kertek, gyűjteményes kertek:

- A védett fajok ex situ megőrzésének fenntartása, minőségi javítása. Védett és inváziós fajokkal kapcsolatos kutatás, oktatás és ismeretterjesztés. Élőgyűjtemények fejlesztése, attraktivitásának növelése.
- Turisztikai komfort növelése, látogatói szolgáltatások színvonalának emelése, látogatóközpontok létrehozása és fejlesztése.

A KEM KP-III akcióprogramjának megyei specifikus és operatív célkitűzései:

Védett természeti területek, értékek megóvása, fenntartása, biológiai sokféleség megőrzése

- Védett természeti értékek és területek megóvása, fenntartása
- Védett természeti területek arányának növelése
- Természetvédelmi kezelési tervek készítése
- Natura 2000 területek, kijelölése és fenntartása
- Ökológiai (zöld folyosó) hálózat elemeinek kialakítása

Természetközeli élőhelyek, tájértékek védelme

- Természetközeli erdők területének növelése, erdei génbankok és erdőrezervátumok fenntartása
- Fűves és vizes természeti területek védelme, revitalizációja, rekonstrukciója
- Kisvízfolyások, tavak, tározók renaturalizációja
- Történeti és gyűjteményes kertek felújítása
- Egyedi tájértékek kataszterezése

Természetvédelmi oktatás, köztájékoztatás

- A természetvédelem társadalmi elismerésének növelése
- Természetvédelmi információs rendszerek fenntartása és fejlesztése
- Szemléletformálás

A falusi- és ökoturizmus feltételeinek javítása

- A falusi turizmus intézményrendszerének és programjainak fejlesztése
- A hagyományos kézműves és háziipari technológiákon alapuló mesterségek megőrzésének és gyakorlásának támogatása
- Természeti értékekben gazdag területeken a turizmus feltételeinek kialakítása
- Natúrparkok kialakítása

A célok megvalósításában érintett megyei területek, kistérségek, települések

Az akcióterület érinti Komárom-Esztergom megye összes védett területét, illetve az ökológiai és Natura 2000 hálózatba eső, valamint a tájképvédelmi területeket.

Tervezett természetvédelmi területek:

- *Esztergom, Neszmély, Süttő települések területein*

Naturparkok kialakítására és továbbfejlesztésére javasolt térségek:

- *Gerecse Naturpark (megvalósult)*
- *Bakonyalja – Kisbér térsége (Veszprém és Fejér megyei bővítés lehetőségével)*
- *Pilis és a Dunakanyar - (Pest megyei területi bővítés lehetőségével)*

Az előrehaladás mutatói

- a természetvédelmi célú rehabilitációs és rekonstrukciós projektek megvalósítása
- a tájhasználat változása;
- a felszámolt és rendezett engedély nélküli anyagnyerő helyek és hulladéklerakók száma;
- az elkészült egyedi tájérték kataszterek száma és a felmért terület nagysága;
- a felújított gyűjteményes kertek száma és területe;
- védett természeti területként nyilvántartott területek számának, kiterjedésének alakulása (szinten tartás, növelés);
- az ex lege védett természeti területek és értékek nyilvántartott számának és állapotának alakulása;
- Natura 2000 területek természeti állapota (szinten tartás és fejlesztés);
- natúrparkok alakulása.

2.9. Talajok védelme és fenntartható használata

Összefoglaló helyzetértékelés:

A KSH 2010-es földhasználati statisztikai adatai alapján a megye területének mintegy 64 %-a a használt termőterület ennek közel 70%-a, mintegy 200 gazdasági szervezet használatában, átlagban 500 hektár területnagysággal). A művelésből kivett területek nagysága közel 38 ezer hektár, ami a megye területének 16,8 %-a.

A legjobb termékenyséű talajok a Kisbér-Igmándi medencében és Bábolna környékén található, míg a gyengébb termőképességű talajok főként a hegyvidéki területekre jellemzők.

A megye erdőállománya jelentős értéket képvisel (az élőfa-készlet mintegy 9 millió m³-re becsülhető), azonban faállományának szerkezetében és korösszetételében negatív irányú tendenciák mutatkoznak.

Összességében a megye agro-ökológiai potenciálja kiemelkedőnek mondható.

A talajdegradációs folyamatok közül kiemelendő az erózió, aminek egyik kiváltó tényezője a domborzat, amit az intenzív mezőgazdasági művelés még tovább gyorsíthat. Síkvidéken a rétegerózió és a defláció mellett pl. a talajszerkezet romlás is felléphet.

Az NKP-4 megyei vonatkozású stratégiai céljai és területei:

Az NKP-4 célrendszerében a 2. sz. stratégiai cél, a „Természeti értékek és erőforrások védelme, fenntartható használata”, illetve azon belül a „Talajok védelme és fenntartható használata”, „Az agrárgazdaság környezeti aspektusai” és a „Az erdőgazdálkodás környezeti aspektusai” stratégiai területek keretében kerültek megfogalmazásra a Megyei Környezetvédelmi Program „Talajok védelme és fenntartható használata” akcióprogramjához kapcsolódó legfontosabb célkitűzések. Megyei vonatkozásait is figyelembe véve, az országos célkitűzések közül kiemelendők a következők:

Talajok védelme és fenntartható használata

A talajkészletek mennyiségének és minőségének fokozott védelme, termékenységének hosszú távú fenntartása.

Az agrárgazdaság környezeti aspektusai:

A mezőgazdasági eredetű környezetterhelés csökkentése. A természet- és környezetkímélő gazdálkodási módok elterjesztése.

Az erdőgazdálkodás környezeti aspektusai:

Az erdőterületek kiterjedésének növelése (elsősorban az éghajlatváltozás nyomán megváltozó termőhelyi adottságokhoz alkalmazkodni tudó állományokkal, őshonos fajokkal). Az erdők ökológiai, biodiverzitási értékének növelése.

Az NKP-4 alapján a megyét érintő célok elérése érdekében szükséges intézkedések:

Kormányzat:

A talajok védelme és fenntartható használata, az agrárgazdaság és az erdőgazdálkodás környezeti aspektusaival összefüggő feladatok a gazdálkodókra háruló intézkedések mellett jelentős kormányzati intézkedéseket is igényelnek:

- A talajvédelmi, talajjavítási intézkedések támogatása; a termőföld és talajvédelmi előírások betartásának ellenőrzése; a talajpusztulással veszélyeztetett területek országos felmérése; a talajvédelmi monitoring rendszer működtetése; az integrált tápanyag-gazdálkodás ösztönzése, stb.
- Az agrár-környezetgazdálkodási program működtetése; az ökológiai gazdálkodás elterjedésének támogatása; a környezetkímélő technológiák alkalmazásának elősegítése. A halastavi környezetgazdálkodási program működtetése.
- Az erdősítés támogatása, az őshonos, elegyes erdők telepítésének előnyben részesítése. Az erdők környezeti állapota fenntartásának, javításának, illetve az erdők természetességének javítását és közjóléti értékének növelését biztosító beruházások támogatása. Az erdőrezervátum-program folytatása. Az erdők kiterjedésének és egészségi állapotának monitoringja (pl. Erdővédelmi Mérő- és Megfigyelő Rendszer működtetése, fejlesztése). Erdészeti közmunka program támogatása.

Gazdálkodó szervezetek, földhasználók, vállalkozások:

- A termőföld igénybevételel megvalósuló beruházások során a talajvédelmi szabályok betartása (a beruházással, építéssel érintett területek humuszos termőrétegének megmentése, illetve a környező talajok minőségének megóvása).
- A talajvédő gazdálkodás megvalósítása és a talaj-degradációs tényezők megelőzése, mérséklése. Az agro-ökológiai adottságokhoz illeszkedő, környezetbarát gazdálkodás alkalmazása (pl. környezetbarát és talajkímélő agrotechnika, vetésforgó, vetésszerkezet, tápanyag-ellátás, mikroöntözés alkalmazása; erózióvédelem; integrált növényvédelem; tarlóégetés elkerülése).
- Az erdőszított területek környezetkímélő használata (pl. száraló erdőgazdálkodás, egyéb, a folyamatos erdőborítást és elegyességet biztosító erdőművelési és erdőkezelési eljárások alkalmazása, agresszíven terjedő, idegenhonos fa- és cserjefajok visszaszorítása). Az erdőtelepítés és az erdők szerkezetátalakítása (pl. erdőtelepítés; az erdőtömbök összekapcsolásának elősegítése; nem őshonos faállományok lecserélése a termőhelynek megfelelő őshonos faállományokra, a sarj eredetű erdők mag eredetűvé alakítása).

Az intézkedések megvalósításánál igénybe vehető finanszírozási eszközök:

- EU támogatásokat lebontó operatív programok: VP
- saját források
- hazai költségvetési (társ)finanszírozások

A KEM KP-III akcióprogramjának megyei specifikus és operatív célkitűzései:

Talajvédelem

- Termőtalajok védelme, termőképesség megőrzése
- Racionális területhasználat
- Talajvédelmi információs és monitoring rendszer

Nemzeti Agrár-környezetvédelmi Program megyei programjai és kapcsolódó intézkedések

- Nemzeti Agrár-környezetvédelmi Program megyei megvalósítása
- Erdőtelepítés és erdőszerkezet átalakítás, fásítás
- Gazdasági célú (a természetvédelem hatálya alá nem eső) gyepek felmérése és támogatási rendszerének kialakítása
- Óshonos haszonállatok tartásának támogatása
- Vidékfejlesztési tervezés elterjesztése és támogatása
- Ökotermékek piacának fejlesztése
- Szemléletformálás (szaktanácsadási rendszer bővítése a környezet- és természetkímélő földhasználati eljárásokról; falugazdászok továbbképzése)

A Nemzeti Erdőprogram megvalósítása

- megyét érintő erdőtervezések és telepítések

A célok megvalósításában érintett megyei területek, kistérségek, települések:

Erdősítésre elsődlegesen javasolt térségek:

- *Bakonyalja térsége (Súr, Csátka, Ácsteszer, Aka, Bakonysárkány)*
- *Vértes térsége (Császárs, Bokod, Dad, Vérteskethely, Oroszlány, Kecskéd, Várgesztes, Vétessomló)*
- *Tatabánya, Tata, Szomód, Baj, Vértesszőlős, Tarján*
- *Epöl, Tokod, Tokodaltáró, Csolnok, Úny, Keszölc*

Racionális földhasználat kialakítására elsődlegesen javasolt térségek:

- *Gerecse-Pilis közti dombvidék települései (Bajna, Gyermely, Nagysáp, Sárisáp, Csolnok, Leányvár, Dág, Epöl, Máriahalom, Szomor)*

Az előrehaladás mutatói:

- új telepítésű erdőterületek nagysága
- falusi turizmus növekedése
- a támogatásban részesülő földterületek
 - területi kiterjedésének alakulása
 - művelési ág szerinti megoszlása
 - az ország mezőgazdasági hasznosítású területeihez viszonyított aránya
- a programokban résztvevő gazdálkodók száma.

2.10. Ásványvagyon, megújuló energia gazdálkodás

Összefoglaló helyzetértékelés:

Komárom-Esztergom megyében országos léptékben jelentős a nyersanyag kitermelés, azonban az energia - forrásokról (kőszén) az építőipari nyersanyagok irányába tolódott el a hangsúly.

A megye energiaipari súlya mennyiségi tekintetben radikálisan csökkent, de a megmaradt létesítmények többsége ma már a legszigorúbb követelményeket is kielégíti, miközben a megújuló energia, különösen a szélenergia területén a megye húzó szerepet tölt be.

Az NKP-4 megyei vonatkozású stratégiai céljai és területei:

Az NKP-4 célrendszerében a 3. sz. stratégiai cél "Az erőforrás-takarékosság és -hatékonyság javítása, a gazdaság zöldítése", azon belül „Az ásványkincsekkel való gazdálkodás környezeti szempontjai” és az „Energiatakarékosság és -hatékonyság javítása” stratégiai területek keretében kerültek megfogalmazásra a Megyei Környezetvédelmi Program „Ásványvagyon, megújuló energia gazdálkodás” akcióprogramjához kapcsolódó legfontosabb célkitűzések. Megyei vonatkozásait is figyelembe véve, az országos célkitűzések közül kiemelendők a következők:

Az ásványkincsekkel való gazdálkodás környezeti szempontjai:

Az ásványi nyersanyagok kitermelése és hasznosítása során a környezetterhelés csökkentése és a környezeti károk megelőzése.

Energiatakarékosság és -hatékonyság javítása:

2020-ig a megújuló energiaforrások részarányának 14,65%-ra növelése és 10%-os teljes energiamegtakarítás elérése a környezeti szempontok figyelembevételével.

Az NKP-4 alapján a megyét érintő célok elérése érdekében szükséges intézkedések:

Kormányzat:

Az ásványkincsekkel való gazdálkodás során a környezeti szempontok érvényesítése, valamint az energiatakarékosság és -hatékonyság javítás feladatainak jelenetős része kormányzati intézkedést igényel:

- A hazai stratégiai ásványi nyersanyagok és a velük való környezetkímélő gazdálkodás meghatározása. A bányajáradék rendszer fenntartása és fejlesztése oly módon, hogy érvényesíteni tudja termelési és környezetvédelmi szabályozó szerepét. A bányászati és földtani intézményrendszer fejlesztése.
- Az ásványvagyon-gazdálkodás és a hulladékgazdálkodási rendszerek közötti kapcsolat erősítése annak érdekében, hogy a reciklált és hasznosítható – elsősorban az aggregátumok és a fémek (ritkaföldfémek) – ásványi anyagok kiegészítsék a primer ásványi nyersanyag szükségletet. A korábban keletkezett bányakárok rekultivációjának, illetve a környezetvédelmi problémák elhárításának

- folytatása. A hátrahagyott bányászati hulladék újrahasznosítása (pl. vörösiszap), a zagyatárolók és meddőhányók fokozott biztonságba helyezése.
- Az energiatakarékosság, -hatékonyság növelését, a megújuló energiaforrások alkalmazását segítő finanszírozási és támogatási rendszer működtetése (pl. meglévő épületállomány energia-hatékonyságának javítása).
 - A biomassza energetikai célú előállítás és hasznosítása során a fenntarthatósági kritériumok érvényesítése. A szennyvíziszapok és a települési hulladékok megújuló energiaforrásként történő hasznosításának ösztönzése (az egyéb hasznosítások kiegészítéseként).
 - A hőhasznosítási célú geotermikus energia felhasználás korszerűsítése, meglévő és új geotermikus hőhasznosító rendszerek visszasajtolási lehetőségeinek támogatása. A termálvíz kitermelés, valamint a használt termálvíz elhelyezésének fokozott ellenőrzése.
 - Középületek, közintézmények energiatakarékos működtetése, energiahatékonyságának javítása (fűtési, hűtési és világítási rendszerek modernizálása, tanúsítása, épületszigetelés).
 - Helyi megújuló energiaforrások (biomassza, biogáz, földhő, nap- és szélenergia) lehetőség szerinti, decentralizált felhasználása a környezeti szempontok figyelembevételével.

Gazdálkodó szervezetek:

- Az ásványi nyersanyagok kutatása és kitermelése során a legjobb elérhető technológiák alkalmazása, a környezet terhelésének csökkentése. A bányászattal érintett térrészek teljes és komplex tájrendezése. A bányászati, illetve ipari meddőanyagok és másodlagos nyersanyagok hasznosítása.
- A termelő és szolgáltató tevékenységek során takarékos és hatékony energiahasználat.
- A geotermikus energia fenntartható hasznosítása során a környezetvédelmi és vízkészlet-védelmi előírások betartása.

Lakosság:

- Háztartások energiatakarékos működtetése, energiahatékonyságának javítása (pl. fűtési, hűtési és világítási megoldások korszerűsítése, háztartási gépek modernizálása és okszerű használata, épületszigetelés). Életvitelben és fogyasztási szokásokon belül is megjelenő energiatudatos gondolkodás kialakítása, alkalmazása.

Civil szervezetek:

- Energiatudatos gondolkodás elterjesztését szolgáló kampányok, akciók megvalósítása. Energiatakarékossági és -hatékonysági tanácsadás a lakosság számára.

Az intézkedések megvalósításánál igénybe vehető finanszírozási eszközök:

- hazai költségvetési (társ)finanszírozások
- EU támogatásokat lebontó operatív programok: KEHOP, GINOP, TOP.
- saját források

A KEM KP-III akcióprogramjának megyei specifikus és operatív célkitűzései:

Az ásványvagyonnal való takarékos gazdálkodás

- Ásványi nyersanyagok való takarékos gazdálkodás
- A járulékos környezetterhelés csökkentése és a környezeti károk megelőzése.
- Bányakárok csökkentése, bezárt, vagy felhagyott bányaterületek rekultivációja.

Megújuló energiaforrások alkalmazása és elterjesztése (A levegőminőség állapotának javítására irányuló akcióprogrammal összhangban)

- Nap- és szélenergia, valamint geotermikus energia alkalmazása,
- Egyéb biomassza-hasznosítás, a helyi célokra jelenleg használt gáz tüzelőanyag kiváltása helyi biomassza felhasználással, valamint párhuzamos fűtési rendszerek kialakítása
- Alternatív üzemanyag alkalmazása
- Depóniagáz hasznosítása

A települési önkormányzati infrastrukturális létesítményekben alacsony széndioxid kibocsátású gazdaságra való áttérés kiemelten a városi területeken (A Terület- és Településfejlesztési Operatív Program /TOP/ által támogatott célok:

A célok megvalósításában érintett megyei területek, kistérségek, települések:

Az ásványvagyon gazdálkodás:

- építési nyersanyagok tekintetében: elsősorban a Duna-menti ipari sáv települései és Gerecse
- energiahordozók terén: Dorogi-, Tatabánya-Mányi-, Oroszlányi medencék

Biomassza, megújuló energiák hasznosítása:

- Komárom-Bábolnai kistérség
- Bakonyaljai kistérség

A települési önkormányzati infrastrukturális létesítményekben megújuló energia felhasználás fejlesztés:

- a megye minden települése

Az előrehaladás mutatói:

- megújuló energiaforrások előállításának és felhasználásnak növekedése (szélenergia, napenergia hasznosítás, biogáz, stb.)
- önkormányzati infrastrukturális létesítményekben megvalósult fejlesztések száma és hatékonysága

2.11. Kármegelőzés, kármentesítés

Összefoglaló helyzetértékelés:

Az Országos Környezeti Kármentesítési Program (OKKP) a földtani közegben és a felszín alatti vizekben hátramaradt, akkumulálódott szennyeződések felderítését és felszámolását célzó környezetvédelmi program. A megyében 66 db folyamatban lévő kármentesítés van, tényfeltárás, beavatkozás vagy kármentesítési monitoring szakaszban. Ennek alapján sürgős kármentesítési intézkedésekre van szükség Almásfüzitő, Bokod, Csolnok, Dorog, Esztergom, Neszmély, Tatabánya térségében.

Az NKP-4 megyei vonatkozású stratégiai céljai és területei:

Az NKP-4 célrendszerében a 2. sz. stratégiai cél, a „Természeti értékek és erőforrások védelme, fenntartható használata”, azon belül a „Környezeti kármegelőzés és kárelhárítás” és a „Környezeti kármentesítés” stratégiai területek keretében kerültek megfogalmazásra a Megyei Környezetvédelmi Program „Kármegelőzés, kármentesítés” akcióprogramjához kapcsolódó legfontosabb célkitűzések. Megyei vonatkozásait is figyelembe véve, az országos célkitűzések közül kiemelendők a következők:

Környezeti kármegelőzés és kárelhárítás:

A környezeti károk megelőzése, illetve csökkentése; a környezetkárosodás felszámolása, a következmények enyhítése, elhárítása. A természeti és ipari veszélyekből eredő kockázatok csökkentése. A védekezésben érintett szervezetek együttműködésének fejlesztése.

Környezeti kármentesítés

A szennyezett területek országos számbavételének folytatása, prioritási sorrend kialakítása. Az állami és nem állami felelősségi körbe tartozó területek tényfeltárásának folytatása, a jelentős kockázatú feltáratlan területeken a várható beavatkozási feladatok meghatározása. A szennyezettség mértékének csökkentése, felszámolása és monitorozása.

Az NKP-4 alapján a megyét érintő célok elérése érdekében szükséges intézkedések:

Kormányzat:

A környezeti kármegelőzés és kárelhárítás, valamint a környezeti kármentesítés feladatainak döntő hányada kormányzati intézkedést igényel:

- A Katasztrófavédelmi Országos Információs Rendszer működtetése. Előrejelző-, megfigyelő-, tájékoztató-, kármegelőző rendszerek fejlesztése. A természeti és ipari veszélyekből eredő kockázatok rendszeres felmérése és a kockázatmenedzsment.
- A veszélyes anyagok szállítására, raktározására vonatkozó szabályozás fejlesztése; a veszélyes ipari üzemek környezetében lakossági riasztó rendszer kiépítése, működtetése; biztonsági jelentések készítése, aktualizálása.

- Az Országos Környezeti Kármentesítési Program (OKKP) ütemezett végrehajtását szolgáló feladatok ellátása: szabályozás, koordináció, éves gördülő tervezés fejlesztése, ellenőrzés, K+F. Az állami felelősségi körbe tartozó, feltárt területeken a beavatkozások végrehajtása, a kármentesítési alprogramok folytatása. Szennyezőforrások, szennyezett területek számbavétele.

Gazdálkodó szervezetek, vállalkozások:

- A veszélyes anyagok szállítására, kezelésére vonatkozó előírások betartása. Biztonságos, környezetkímélő ipari tevékenység megvalósítása, az esetleges környezeti károsodások megelőzése és hatékony felszámolása.
- A szükséges kármentesítési feladatok elvégzése, utó-monitoring.

Az intézkedések megvalósításánál igénybe vehető finanszírozási eszközök:

- EU támogatásokat lebontó operatív programok: KEHOP.
- hazai költségvetési (társ)finanszírozások
- saját források

A KEM KP-III akcióprogramjának megyei specifikus és operatív célkitűzései:

Az Országos Környezeti Kármentesítési Program (OKKP) keretében a szennyezett területek kármentesítésének folytatása

- Szennyezőforrások, szennyezett területek számbavétele.
- Szennyezett területek kármentesítése.

A célok megvalósításában érintett megyei területek, kistérségek, települések:

OKKP sürgős kármentesítési intézkedést igénylő területei:

- *Almásfüzitő, Bokod, Csolnok, Dorog, Esztergom, Neszmély, Tatabánya térségében.*

Az előrehaladás mutatói:

- kármentesített területek száma, kiterjedése,
- rekultivált és újrahaznosított területek nagysága

2.12. Környezetbiztonság

Összefoglaló helyzetértékelés:

A civilizációs okok miatt bekövetkező eseményekhez köthető tevékenységek közül kiemelendők a súlyos ipari balesetek megelőzését és a balesetek káros következményeinek csökkentését célzó intézkedések. A megyében hét alsó küszöbértékű és hét felső küszöbértékű veszélyes üzem működik, mindegyiknél elérhetők a biztonsági jelentések és a védelmi tervek. A megyében e tekintetben jelenleg a vegyipar a legnagyobb kockázati tényező.

A természeti okok miatt bekövetkező események közül az árvízvédelmet kell kiemelni. A Duna Komárom-Esztergom megyei szakaszán két árvízvédelmi öblözet található. A Komárom-almásfüzitői és Esztergomi védvonalak összes hossza 17,6 km.

Az NKP-4 megyei vonatkozású stratégiai céljai és területei:

Az NKP-4 célrendszerében az 1. sz. stratégiai cél „Az életminőség és az emberi egészség környezeti feltételeinek javítása”, azon belül a „Kémiai biztonság” és „Nukleáris biztonság, sugáregészségügy” stratégiai területek keretében kerültek megfogalmazásra a Megyei Környezetvédelmi Program „Környezetbiztonság” akcióprogramjához kapcsolódó legfontosabb célkitűzések. Megyei vonatkozásait is figyelembe véve, az országos célkitűzések közül kiemelendők a következők:

Kémiai biztonság:

A vegyi anyagok által okozott káros hatások csökkentése a teljes életciklusukban, azaz a gyártástól a felhasználáson át a hulladék kezeléséig. A vegyi anyagok egészségre, környezetre gyakorolt hatásának megismerése és a sérülékeny csoportok magasabb szintű védelme ezen káros hatásoktól. A lakosság és a környezet vegyi anyagokkal kapcsolatos veszélyeztetettségének csökkentése, a veszélyes anyagokkal kapcsolatos veszélyhelyzet korai felismerésének és az azt követő katasztrófavédelmi intézkedések bevezetésének biztosításával. Az ipar és a lakosság vegyi anyagokkal kapcsolatos mértéktartó, tudatos magatartásának kialakítása. A fenntartható növényvédőszerhasználat elősegítése; a kockázatok minimalizálása, helyes gyakorlat követése.

Nukleáris biztonság, sugáregészségügy:

A radioaktív hulladékok és a kiégett üzemanyagok megfelelő kezelése. Ionizáló és nem ionizáló sugárterhelés kimutatása, a lakosság sugárterhelésének csökkentése. A nukleáris veszélyhelyzet korai felismerése, jelzése, riasztás és az aktuális és várható sugárzási helyzet elemzése, értékelése. A nukleáris veszélyekből eredő kockázatok csökkentése, a nukleáris veszélyhelyzetek elhárítására történő felkészülés és együttműködés,

Az NKP-4 alapján a megyét érintő célok elérése érdekében szükséges intézkedések:

Kormányzat:

A kémiai biztonság feladatainak döntő hányada, míg a nukleáris biztonság és sugáregészségügy szinte teljes köre kormányzati intézkedést igényel:

Kormányzat:

- A vegyi anyagok egészségre, környezetre gyakorolt hatásának minél pontosabb megismerése, a különböző vegyi anyagok együttes hatásának megismerését is beleértve. A kritikus összetevőket tartalmazó vegyi anyagok esetében az újrahasznosítási technológiák kifejlesztésének ösztönzése. A lakosság, különösen a gyermekek környezettudatosságának javítása, rendszeres és széleskörű tájékoztatás, a vegyi anyagokkal kapcsolatos ismeretek fejlesztése (kitérve a vegyi anyagok, a vegyi anyagokat tartalmazó termékek potenciális egészségi hatásaira, a veszélyes vegyi anyagokat kiváltó alternatívákra, valamint az életciklus végén, a hulladék fázisban a környezetvédelmi szempontokra (szelektív gyűjtés, veszélyes hulladékká vált termékek kezelése stb.).
- A nemzeti kémiai biztonsági szabályozás időszakos felülvizsgálata és az európai jogrend változásait követő harmonizálás elvégzése, Nemzeti Kémiai Biztonsági Stratégia kidolgozása, a REACH, GHS, PIC, Biocid nemzeti hatósági feladatok maradéktalan ellátása.
- Az ipar és a gazdasági szereplők jogkövető magatartásának ellenőrzése. A veszélyes anyagok katasztrófavédelmi célú, telepített és mobil mérőhálózatának fejlesztése, a műszerpark és infrastruktúra korszerűsítése.
- A Nemzeti Növényvédelmi Cselekvési Terv végrehajtása, a kockázatos növényvédőszer kiváltásának, cseréjének ösztönzése.
- A környezetben tartósan megmaradó szerves szennyező anyagokról (POP) szóló Nemzeti Intézkedési Terv felülvizsgálata.
- Az atomenergiát használó létesítmények kibocsátásainak normál üzemi hatósági ellenőrzése. A radioaktív hulladékok és kiegészítő fűtőelemek biztonságos elhelyezésével és megfelelő kezelésével kapcsolatos feladatok ellátása.
- Az ionizáló és nem ionizáló sugárterhelést okozó eszközök, berendezések terjedésének szabályozása. Épületek radonkoncentrációjának mérése, országos radontérkép elkészítése. Sugárterhelést okozó építőanyagok használatának korlátozása.
- Hőerőművek környezetében az égetésből visszamaradt pernye és salak radioaktív szennyezésének csökkentése, megszüntetése.
- Veszélyhelyzet során a monitoring rendszer adatainak a megfelelő döntéselőkészítő és döntéshozó szervekhez (Országos Atomenergia Hivatal, Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság) történő eljuttatása.
- A nukleáris és radiológiai eseményeknél a hatékony mérési képességekkel rendelkező katasztrófavédelmi mobil labor rendszer fejlesztése, a lakosság és a környezet védelme érdekében. Nukleárisbaleset-elhárítási döntéstámogató rendszerek fejlesztése és készenlétének fenntartása, stb.

Vállalkozások, gyártók, gazdálkodók:

- A vegyi anyagok gyártása, felhasználása során a lehető legkisebb környezeti kibocsátás elérése, a terméktervezésnél az életciklus szemlélet alkalmazása, a kevésbé veszélyes vegyi anyagok, illetve ilyeneket tartalmazó termékek használatának előnyben részesítése.
- Az alkalmazott biocidok, növényvédő szerek veszélyességének csökkentése. A növényvédő szermaradékok csökkentése és rendszeres ellenőrzése az élelmiszerekben, takarmányokban, határértékek feltüntetése a címkéken. Áttérés a precíziós gazdálkodásra.

Lakosság:

- A vegyi anyagokkal kapcsolatos előírások betartása.

Az intézkedések megvalósításánál igénybe vehető finanszírozási eszközök:

- EU támogatásokat lebontó operatív programok: KEHOP.
- hazai költségvetési (társ)finanszírozások
- saját források

A KEM KP-III akcióprogramjának megyei specifikus és operatív célkitűzései:

A környezeti katasztrófhelyzetek és veszélyek azonosítása

- Természeti katasztrófák (pl. erdőtűz, szélvihar, földrengés, árvíz és belvíz) elleni védekezés összehangolása, fejlesztése
- Veszélyes üzemek, technológiák, folyamatok, szállítási útvonalak feltérképezése

A környezeti kockázatok elemzése és kezelése

- A környezeti kockázatok csökkentése szabályozási eszközökkel (munkabiztonsági, környezetirányítási rendszerek bevezetésének ösztönzése)
- A jelentős kockázatot okozó tevékenységek alacsonyabb kockázati szintre történő átalakítása
- Súlyos balesetek bekövetkezése kockázatának csökkentése - védelmi tervezési és településrendezési intézkedések bevezetése útján - a gazdaságosan nem mérsékelhető kockázatú veszélyes ipari üzemek környezetében

A célok megvalósításában érintett megyei területek, kistérségek, települések:

Lakossági tájékoztatás és tájékoztató kiadvány készítése (nem csak a Seveso irányelv szerinti veszélyes üzemekre):

- SEVESO: Esztergom, Tatabánya, Dorog, Tata, Dunaalmás, Komárom, Nyergesújfalú;
- továbbá: Oroszlány, Nagyigmánd, Lábatlan, Tokodaltáró, Ács térségében

Településrendezési tervekben a veszélyességi övezethatárok feltüntetése:

- Nyergesújfalú és Dunaalmás, valamint az érintett térségek települései
- Dorog, Komárom és Nagyigmánd valamint az érintett térségek települései

Az előrehaladás mutatói:

- az azonosított, illetve átvilágított, a SEVESO II. EU irányelv hatálya alá tartozó felső küszöbértékű veszélyes üzemek számának alakulása és az általuk okozott társadalmi kockázat eltűrhető szinten tartása;
- a veszélyforrást jelentő ipari és mezőgazdasági üzemek, közlekedési útvonalak üzemek számának, környezeti kockázatának csökkenése;
- tüzek okozta környezeti károk;
- a felhasznált veszélyes anyagok mennyiségének változása az egyes veszélyességi kategóriák és típusok szerint, valamint konkrét anyagokként, figyelembe véve a kezelés módját is;

3. A MEGYEI ÖNKORMÁNYZAT SZEREPVÁLLALÁSA A MEGYEI KÖRNYEZETVÉDELMI PROGRAM MEGVALÓSÍTÁSÁBAN

A megyei önkormányzatnak korlátozottak a lehetőségei a megye környezetállapotának javításában, mivel a környezet-, táj-, és természet védelmével összefüggő feladatok és hatáskörök jórészt az állam és szakigazgatási szerveknél, valamint a települési önkormányzatoknál találhatók. A környezeti problémák tevőleges megelőzésében, illetve felszámolásában pedig komoly szerep a gazdálkodókra és a lakosságra hárul.

A 2. fejezet átfogó képet ad a megyei szintű környezetvédelmi programokról. Ellenben ki kell hangsúlyozni, mindamellett, hogy a 12 akcióprogram átfogóan tárgyalja a megyei, illetve kistérségi szinten megoldandó környezeti problémák és feladatok körét, ezeknek csak egy részére vannak befolyással az önkormányzatok. Ennek ellenére szükség van a programok teljes körű nevesítésére, mert csak így kapható átfogó kép arról, hogy mely környezetvédelmi probléma kezelése milyen program (rendszerint központosítottnak támogatott program) keretén belül valósítható meg.

A megyei önkormányzatra a korlátozott lehetőségei ellenére mégis fontos szerep hárul a programok megvalósításában, mivel a környezeti problémák rendszerint nem ismerik a közigazgatási határokat, s épp ezért a hatékony fellépés koordinációt igényel a résztvevők között.

3.1. A programok megvalósításával összefüggő feladatok

Komárom-Esztergom megye 2001-ben elfogadott I. Környezetvédelmi Programja számos olyan megyei önkormányzati feladatra tett javaslatot, melyek jórészt egy környezetvédelmi intézmény fejlesztéssel együtt lehetnek volna megvalósíthatók, mint pl.: megyei környezet- és természetvédelmi információs rendszer kialakítása, megyei környezetfejlesztési társulás létrehozása, önrész támogató hitelalap létrehozása, megyei természet- és környezetvédelmi alap létrehozása. Az azóta eltelt időszak változásai, illetve tapasztalatai azt mutatják, hogy a megyében, ekkora léptékű fejlesztéseknek nincs létjogosultsága.

A megyei önkormányzatnak olyan feladatokat célszerű felvállalni, amelyekkel a leghatékonyabban tudja szolgálni településeit (települési önkormányzatait) a környezetvédelmi munkában. Ezen feladatok a következők:

- koordináció a programok megvalósításában résztvevők között,
- adatok és információk szolgáltatása a környezetvédelmi feladatokhoz, tervezési adattárház, tervtár üzemeltetése
- megyei szintű szakági tervezés, tervekben érdekérvényesítés,
- szakmai segítségnyújtás települési önkormányzatok környezetvédelmi feladataihoz,
- a megye által finanszírozott környezetvédelmi, illetve környezetvédelemmel összefüggő programok és intézkedések.

Az előzőeken kívül természetesen megjelennek még a megye Környezetvédelmi Programjának felülvizsgálatával, monitoringozásával összefüggő feladatok.

Koordináció a programok megvalósításában résztvevők között

Koordinációs feladatok:

- koordináció a programok megvalósításában, különösen a kiemelt (komplex) intézkedést igénylő területeken
- koordináció a települések, kistérségek, szakhatóságok és fő szennyezők között
- koordináció a régió felé
- koordináció nemzetközi (határon átnyúló) környezetvédelmi feladatoknál

A komplex módon kezelendő, kiemelt környezetvédelmi területek, melyeknél a környezeti probléma elhárításában, a környezetkárosodás felszámolásában a megyei önkormányzatnak célszerű koordinációs szerepet vállalnia:

- közlekedési eredetű zaj- és légszennyezés terhelés csökkentés
- hulladékkezelés, gazdálkodás fejlesztése;
- vízellátás, szennyvíz elvezetés, kezelés
- kisvízfolyások, tavak vízminőség javítása, meder rehabilitáció;
- természeti értékvédelem

Adatok és információk szolgáltatása a környezetvédelmi feladatokhoz, tervezési adattárház, tervtár üzemeltetése

Környezetvédelmi információs rendszer üzemeltetése:

- adatbázis kialakítása, üzemeltetése, karbantartása, elemzése
 - kiinduló (alap)adatbázis kialakítása
 - adatgyűjtés (térképi és leíró adatok)
 - adatok monitoringozása
 - komplex elemzések készítése
- adatszolgáltatás
 - megyei önkormányzat számára
 - települési önkormányzatok számára
 - területfejlesztési tanács számára
 - szakhatóságok számára
 - gazdálkodók számára
 - civil szervezetek és lakosság számára

(A környezetvédelmi információs rendszer kialakítását a 3.2.fejezet részletesen ismerteti.)

Tervezési adattárház, tervtár üzemeltetése:

- a megyét érintő környezetvédelmi, területrendezési és fejlesztési tervek összegyűjtése, digitális archiválása
- archív és közelmúlt időszak terveinek felkutatása és digitális másolatok készítése
- kiemelt adatgyűjtési területek:
 - külterületi és belterületi vízrendezési tervek,

- karszt és termálvíz kutatás tervanyagai,
- települési tervek,
- erdészeti és mezőgazdasági tervek,
- bányászathoz, ásványvagyon gazdálkodáshoz kapcsolódó tervek, adatok
- táj-, természet és élővilág védelmi kutatási tervek, adatok
- épített örökségvédelmi felmérések, tervek

Megyei szintű szakági tervezés, tervekben érdekérvényesítés

A tervezéssel, terveztetéssel összefüggő feladatok között az egyik legfontosabb a környezetvédelmi érdekérvényesítés az országos és térségi programokban, koncepciókban. Eredményesség oldaláról nézve a dolgokat, a központilag finanszírozott terveknél végig vitt következetes (és szakmailag megalapozott) környezetvédelmi érdekérvényesítés a megvalósulás szempontjából a leghatékonyabb. A tervezés során a környezet-, táj, - és természetvédelmi szempontok érvényesítésének főbb területei:

- Az új területfejlesztési és felzárkóztatási programokban már a tervezés során nagy hangsúlyt kell kapnia a környezetileg hatékony, ugyanakkor gazdaságos, anyag-és energiatakarékos fejlesztéseknek, amelyek hozadéka a munkahelyteremtésben is pozitív mérlegű.
- A terület- és vidékfejlesztési programok végrehajtása során szabályozási, hatósági eszközökkel kell a környezet- és természetvédelmi követelményeket, prioritásokat érvényesíteni.
- A megyei érdekek érvényesítése a határmenti, illetve határon átnyúló közös fejlesztési politikában.
- A megye különböző adottságokkal rendelkező kistérségeinek - a környezetvédelmi szempontokat is figyelembe vevő - sajátos fejlődésének elősegítése.
- Szakmai támogatóanyagok készítése, melyek felhívják a figyelmet az elérendő célokra, ezek komplex előnyeire, arra, hogy miképpen integrálható a környezet-, a táj- és természetvédelem a többi fejlesztési cél közé.

A tervezés és terveztetés másik fontos területe, amikor a megye saját maga és települési önkormányzatai számára történő környezeti állapotfelméréshez, illetve környezetvédelmi program megalapozáshoz készített terveket. A vizsgálatokat, terveket a területi információs rendszer kialakítandó adatbázisának, valamint a sikeres pályázatokhoz szükséges adatbázisok ismeretében célszerű meghatározni. Példa értékkel, (javaslat szinten) néhány elkészítendő vizsgálat, terv felsorolása:

- külterületi lakott helyek vízellátásának vizsgálata
- a megye különböző tájainak tájterhelhetőség meghatározása
- zajterhelés ellen védendő területek kijelölése a megyei területrendezési tervvel összhangban

- a kisvízfolyások - ökológiai szempontokat figyelembe vevő - mederrendezéséhez szükséges tervek készítése

Az új megyei területrendezési terv 2011-ben került elfogadásra. Készítése során cél volt a társadalmi, gazdasági és környezeti céloknak megfelelő térbeli szerkezet kialakítása, az innováció térbeli terjedésének elősegítése, a fenntartható fejlődés feltételeinek megteremtése. A megyei területrendezési terv összehangolása az országos területrendezési tervvel, valamint a települések rendezési igényeivel. A megyei területrendezési terv feladatai, s azon belül a környezetvédelmi szempontok érvényesítésének területei:

- A környezeti adottságok feltárása és értékelése, mely kiterjed az épített, a táji és természeti környezetre.
- A különböző adottságú területek terhelésének, terhelhetőségének meghatározása. A különböző célú területfelhasználások, az infrastrukturális hálózatok területi szerkezetének, illetve elhelyezésének oly módon történő megállapítása, mely figyelembe veszi a környezet terhelését, terhelhetőségét.

A területrendezési terv környezetvédelmi vonatkozású övezetei elsősorban a magasabb rendű jogszabályok alapján kerülnek kijelölésre (mint pl.: Országos Területrendezési Terv és szakági jogszabályokkal meghatározott területi besorolások).

Szakmai segítségnyújtás települési önkormányzatok környezetvédelmi feladataihoz

- a környezet- és természetvédelem terén az önkormányzatok hatósági munkáinak megalapozása
- szaktanácsadás
- települési környezetvédelmi tájékoztató anyagok készítése

A települési környezetvédelmi tájékoztató célja, egy olyan kiadvány készítése, mely hatékonyan segíti az önkormányzatokat a környezetvédelmi feladataik elvégzésében. A kiadványok javasolt tartalma:

- környezetvédelemmel összefüggő jogszabályok jegyzéke és a jogszabályokkal összefüggő feladatok:
 - levegőtisztaságvédelmi övezetek lehatárolásának módja
 - zaj elleni védelmi övezetek lehatárolása lehatárolásának módja
 - vízbázis védelmi feladatok
 - hulladékgazdálkodási feladatok, ...
- természeti értékek, egyedi tájértékek, helyi értékek felmérésének módszertana
 - települési környezetvédelmi program készítésének, készíttetésének lehetőségei, előnyei
 - településrendezési terv és a települési környezetvédelem összefüggései
 - ötletek a napi környezetvédelmi közigazgatási munka végzéséhez
 - a megyei környezetvédelmi információs rendszer használata a napi munkában

A megye által finanszírozott környezetvédelmi, illetve környezetvédelemmel összefüggő programok és intézkedések

A környezetvédelmi pályázati rendszerrel összefüggő feladatok alapvetően a következőkre terjednek ki:

- pályázatfigyelés, s annak eredményeként a települések tájékoztatása az őket érintő pályázatokról (szükség esetén még intézmények, civil szervezetek figyelmének felhívása az őket érintő pályázatokra)
- települési és kistérségi pályázatokhoz szakmai segítség nyújtása
- megyei pályázatok lebonyolítása

A Megyei Önkormányzatnak különféle környezetvédelmi programok finanszírozására szűkösek a forrásai. Ellenben vannak olyan környezetvédelmi, illetve a környezetvédelemmel szorosan összefüggő programok, melyek "központi" pályázati pénzekből nem, vagy csak nehezen finanszírozhatók. Ezek egy része a megye specifikus környezeti adottságaihoz igazodó program, másik része pedig olyan környezetvédelmi vonatkozásokkal bíró program, mely a megyei önkormányzat részére kötelezően elvégzendő feladat.

A megyei önkormányzat által működtetett „Települési Pályázati, Fejlesztési Alap” többek közt környezetvédelmi fejlesztésekhez is nyújt projekt-előkészítésekhez és elnyert fejlesztési célú pályázati támogatás saját forrásának kiegészítéséhez kamatmentes kölcsönt.

Javaslat a megye által finanszírozandó környezetvédelmi célú, vagy környezetvédelmi célokat is szolgáló programokra:

- Környezetvédelmi vonatkozású térségi ágazati tervek, programok készítése, előkészítése
- Környezeti nevelést segítő akciók támogatása (környezettudatos magatartást, környezetért felelős életvitelt ösztönző szemléletformálás)
- Környezetvédelmi programok összehangolása, települési, térségi érdekközvetítés
- Kistérségi területrendezési tervek és több településre közösen készülő rendezési tervek készítése
- Ökológiai hálózat (zöldhálózat) tervezési szintű kialakítása, fejlesztése
- Épített környezeti értékek védelme, felmérése, bemutatása
- Települési hulladékgazdálkodás rendszer informatikai háttere kialakításának ösztönzése, közreműködés a kialakításban
- Struktúra-terv elkészítése (pl. „Duna-mente” sajátos megyei térségre)

Komárom-Esztergom megye Környezetvédelmi Programja felülvizsgálatával, monitoringozásával összefüggő feladatok

- a megyei Környezetvédelmi Program akcióprogramjainak szükség szerinti felülvizsgálata
 - felülvizsgálat az Európai Unió 7 éves tervezési ciklusváltása után
- Környezetvédelmi akcióprogramok megvalósulásának, eredményének monitoringozása
 - szakhatóságoknál a környezetváltozást leíró adatok, jelentések nyomon követése
 - települési önkormányzatokkal folyamatos kapcsolattartás és az általuk nyert, illetve megvalósított környezetvédelmi pályázatokról, a területükön megvalósított környezetvédelmi beruházásokról
 - környezetterhelés (illetve veszélyeztetettség) szempontjából kiemelt gazdálkodókkal folyamatos kapcsolattartás az általuk nyert, illetve megvalósított környezetvédelmi pályázatokról, beruházásokról
 - civil szervezetekkel kapcsolattartás az általuk nyert, illetve megvalósított környezetvédelmi pályázatokról, tevékenységekről
 - pályázatok utóértékelése
 - programok megvalósulásának értékelése, beszámolók, elemzések készítése

3.2. Megyei környezet- és természetvédelmi információs rendszer kialakítása

A megyei környezet- és természetvédelmi információs rendszer hatékonyan egy a megyei területi információs adatokat kezelő és publikáló rendszerhez kapcsolódva alakítható ki. Célja a környezet állapotát, állapotváltozását leíró adatok egységes nyilvántartása, valamint a megye, a települések, egyes államigazgatási szervek, a gazdálkodók és a civil szervezetek megfelelő adatokkal történő ellátása.

A megyei környezetvédelmi információs rendszer kialakítása során alapvető fontosságú, hogy

- egyrészt az országos szinten gyűjtött környezetvédelmi adatok megfelelő feldolgozottsági szinten, szükség szerint kielemezve kerüljenek be a megyei rendszerbe,
- másrészt megyei szinten csak olyan adatok kerüljenek gyűjtésre, melyek kiegészítik az országos szinten gyűjtött adatokat.

A megyei szintű környezetvédelmi mérő és monitoring rendszer, valamint adatbázis kialakításának javasolt legfontosabb tartalmi elemei:

- szennyezőforrások, szennyezett területek számbavétele
- területvizsgálatok, területértékelések
- települési értékvédelmi felmérések
- mérőhálózat fejlesztése és a feldolgozott adatok az információs rendszerbe illesztése
- természeti táji és kultúrtáji értékek felmérése,
- turisztikai adatok

A megyei szintű környezetvédelmi mérő és monitoring rendszer, valamint adatbázis kialakításának javasolt tartalmi elemei:

Megyei szinten gyűjtendő, illetve egységesen feldolgozandó adatok köre

szennyezőforrások, szennyezett területek számbavétele

- levegőtisztaság-védelem
 - Az ipari és mezőgazdasági üzemi légszennyező források feltárása.
- zajterhelés elleni védelem
 - Jelentős zajterhelő közlekedési objektumok számbavétele.
 - Határértéket meghaladó zajterhelésű ipari és szolgáltató objektumok számbavétele.
- talaj- és vízvédelem
 - A földtani közeg és a felszín alatti vízszennyezések felelősségi körtől független, országos (és megyei) számbavétele.
 - Meglévő és felhagyott hulladéklerakó helyek számbavétele. A nem megfelelő műszaki védelemmel működő lerakók felmérése és rangsorolása.
 - Jelentősebb illegális hulladéklerakó helyek számbavétele.

- Ipari hulladéklerakó helyek számbavétele.
- tájsebek felmérése
 - Károsodott területek felmérése.
 - Bányaterületek felmérése.
- sugárzó objektumok felmérése
 - Nagy teljesítményű rádióhullámot sugárzó (lakó- és intézményterületek közelében található) objektumok felmérése.
 - Jelentős elektromágneses kisugárzású (lakó- és intézményterületek közelében található) objektumok felmérése

területvizsgálatok, területértékelések

- Környezetföldtani, környezetérzékenységi felmérések (nagy méretarányú térképeken).
- A megye mezőgazdasági területeinek agroökopotenciál vizsgálata.
- A megye - távlatilag igénybe vehető - ásványi nyersanyagvagyon területeink kataszterezése.

települési értékvédelmi felmérések

- Teljes körű nyilvántartásba kell venni a helyi védettségű területeket.
- Fel kell mérni a megye értékes természetszerű élőhelyeit.
- A települések művi értékvédelmi katasztereinek elkészítése.
- A települések egyedi tájértékeinek felmérése.
- Ökológiai hálózat elemeinek kijelölése (Natura 2000 európai - országos - megyei - települési szintű)
- Ki kell alakítani a barlangok országos értéknilyvántartási rendszeréhez illeszkedő megyei nyilvántartást.

Szakhatósági, (illetve települési) szinten mérendő, de az információs rendszerbe illesztendő adatok köre

mérőhálózatok fejlesztése (a már meglevő észlelőrendszerekkel történő együttműködésével).

- levegőtisztaság-védelmi mérőhálózat
 - Az immisszió mérések korszerűsítése érdekében konténerállomások beüzemelése.
- vízminőség-védelmi mérőhálózat
 - Felszíni vízminőség mérő és ellenőrző információs rendszer kiépítése.
 - Felszín alatti vizek minőségének megfigyelését szolgáló, információs és monitoring kiépítése.
- karsztvíz mennyiségi és minőségi mérőhálózat

3.3 Az NKP-4 és a Megyei Környezetvédelmi Program finanszírozási kapcsolata

A Nemzeti Környezetvédelmi Program finanszírozásán belül meghatározó szerepe van az EU és egyéb nemzetközi támogatásnak, valamint a hazai költségvetési társfinanszírozásnak. A környezetvédelmi fejlesztések a 2014-2020 időszakban alapvetően a Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program (KEHOP) keretein belül jelennek meg, de természetesen a környezetpolitika integrációja lehetővé és egyben szükségessé teszi azt, hogy más operatív programok is jelentős mértékben hozzájáruljanak a hazai környezetpolitikai célok megvalósításához.

A KEHOP-on belül jelenleg 7 prioritástengely került nevesítésre, melyből az energiahatékonyságot kettő, a klímavédelmet és a víziközmű-fejlesztést egy-egy, a környezetvédelem közvetlen célkitűzéseit pedig kettő prioritástengely szolgálja. A tematikus koncentráció érdekében a prioritástengelyek száma limitált és egy prioritástengelynek egy tematikus célkitűzést kell szolgálnia egy finanszírozó alap felhasználásával. A környezetvédelmi fejlesztések alapvetően a Kohéziós Alap támogatásával valósulnak meg, kivételt képeznek a természetvédelmi fejlesztések, ahol az ERFA a finanszírozási forrás. Új eszközként jelenik meg a pénzügyi eszközök (pl. kedvezményes hitel) használata az energiahatékonyság területén, amely egyben a lehetőségek szélesebb skáláját is jelenti, hiszen több forrás vonható be a fejlesztésekre és alacsonyabb társfinanszírozási arány mellett is elérhetőek a célok.

Az integráció jegyében más operatív programokban is megjelennek a környezetvédelem céljait szolgáló fejlesztések. Többek között a környezettechnológiai innovációhoz, kutatás-fejlesztéshez kapcsolódó beruházások a Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Programon (GINOP) belül. A vállalkozások energiahatékonysági fejlesztéseit szintén a GINOP támogatja majd. A regionális fejlesztések jobb összehangolását valamennyi konvergencia régió tekintetében a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP) foglalja össze (kivéve a Közép-Magyarországi régió, ahol a VEKOP). Az Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program (EFOP) elsősorban a környezeti szemléletformálással és környezeti neveléssel kapcsolatos feladatokat tudja integrálni az iskolarendszerű oktatás keretei között. A Közlekedésfejlesztési Operatív Program (IKOP) a környezetbarát közlekedésfejlesztési célkitűzés megvalósításán keresztül egyaránt támogatja a települési környezetminőség javítását és a klímavédelmi célok megvalósítását is.

A fentiek mellett a Vidékfejlesztési Operatív Program (VP), a Halászati Operatív Program (MAHOP), az Európai Területi Együttműködési (ETE) Programok, a megújult LIFE+, a Horizon 2020, valamint az EGT és Norvég finanszírozási Mechanizmus forrásai is hozzájárulnak a környezetvédelmi célok eléréséhez. A minél hatékonyabb megvalósulás érdekében szükséges azonban, hogy a stratégiákban, fejlesztési tervekben, pályázati rendszerekben minél teljesebben érvényesüljenek a fenntarthatósági, környezeti követelmények.

A Program kidolgozásával párhuzamosan folyik a 2014-2020 közötti időszakban rendelkezésre álló uniós források felhasználásának tervezése, így az alábbi táblázat

indikatív jelleggel mutatja be, hogy az egyes operatív programok mely stratégiai terület megvalósítását segítik.

NKP-4 Stratégiai célok	NKP-4 Stratégiai területek	Operatív Programok 2014-2020						
		KEHOP	IKOP	GINOP	EFOP	TOP	VP	MAHOP
Az életminőség és az emberi egészség környezeti feltételeinek javítása	Levegőminőség javítása		(x)	(x)		(x)	(x)	
	A zajterhelés csökkentése		(x)			(x)		
	Ivóvízminőség és egészség	X						
	Szennyvízelvezetés és -tisztítás, szennyvíziszap kezelés, hasznosítás	X						
	Környezet és egészség				X			
	Zöldfelületek védelme					X		
	Kémiai biztonság			(x)				
	Nukleáris biztonság, sugáregészségügy			(x)				
Természeti értékek és erőforrások védelme, fenntartható használata	A biológiai sokféleség megőrzése, természet- és tájvédelem	X			(x)		X	(x)
	Talajok védelme és fenntartható használata						X	
	Vizeink védelme és fenntartható használata	X					X	(x)
	Környezeti kármegelőzés és kárelhárítás	X						
	Környezeti kármentesítés	X						
Az erőforrás-takarékosság és -hatékonyság javítása, a gazdaság zöldítése	Erőforrás-takarékosság és a - hatékonyság javítása			X				
	A fogyasztás környezeti hatásainak csökkentése			(x)				
	Energiatakarékosság és -hatékonyság javítása	X	X	X		X	X	
	Hulladékgazdálkodás	X						
	Az ÜHG kibocsátásának csökkentése, felkészülés az éghajlatváltozás hatásaira	X	X			X		
	Az agrárgazdaság környezeti aspektusai						X	(x)
	Az erdőgazdálkodás környezeti aspektusai						X	
	Az ásványkincsekkel való gazdálkodás környezeti szempontjai			(x)				
	Közlekedés és környezet		X			X		

	Turizmus - ökoturizmus			X		X		
Stratégiai eszközök	A környezettudatos szemlélet és gondolkodásmód erősítése	X	X		X	X		
	Társadalmi részvétel, Környezeti információ	X		X			X	
	Kutatás-fejlesztés, ökoinnováció, környezettechnológia			X		X		

(x) közvetett módon, jellemzően más programok finanszírozásán keresztül környezetvédelmi célok is megvalósulnak

A KEHOP - Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program kapcsolata a Megyei Környezetvédelmi Programmal

KEHOP Prioritási tengelyek	Megyei Környezetvédelmi Program akcióprogramjai											
	1. Hulladékgazdálkodás	2. Levegőtisztaság állapotának javítása	3. Zajterhelés csökkentése	4. Vízgazdálkodás	5. Települési vízminőségvédelem	6. Épített örökség védelme	7. Zöldfelületek védelme	8. A biológiai sokféleség megőrzése, természet- és tájvédelem	9. Talajok védelme és fenntartható használata	10. Ásványvagyron, megújuló energia	11. Kármegelőzés, kármentesítés	12. Környezetbiztonság
1. A klímaváltozás hatásaihoz való alkalmazkodás				X				X				X
2. Települési vízellátás, szennyvíz-elvezetés és tisztítás, szennyvízkezelés fejlesztése				X	X							
3. Hulladékgazdálkodással és kármentesítéssel kapcsolatos tevékenységek	X										X	
4. Természetvédelmi és élővilág védelmi fejlesztések								X				
5. Energiahatékonyság növelése, megújuló energiaforrások alkalmazása										X		
6. Az energiahatékonyság növelését és a megújuló energiaforrások használatát ösztönző pénzügyi eszközök										X		